

Univerzita Karlova

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Bc. Sabina Kropáčková

Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek
u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru

Connection between addictive behavior on the Internet and substance use among
university students in the humanities and technical field

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Jaroslav Vacek

Praha, 2017

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, dne 17. 7. 2017

Sabina Kropáčková

Identifikační záznam:

KROPÁČKOVÁ, Sabina. *Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru. [Connection between addictive behavior on the Internet and substance use among university students in the humanities and technical field]*. Praha, 2017. 63 s., 2 příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika Adiktologie. Vedoucí práce Vacek, Jaroslav.

Poděkování

Mé velké poděkování patří především vedoucímu této diplomové práce Mgr. Jaroslavu Vackovi za výborné vedení a pomoc při psaní práce, za jeho dobře míněné rady a také trpělivost.

Dále děkuji spřátelené katedře Psychologie na Filosofické fakultě UK a katedře Kybernetiky a robotiky na Fakultě elektrotechnické na ČVUT za jejich vstřícnost při sběru dat. Děkuji za zprostředkování a umožnění sběru dat přímo na přednáškách paní Doc. Iloně Gillernové a panu PhDr. Richardovi Šustovi z těchto fakult.

Abstrakt

Studii zabývajících se výzkumem souvislostí mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek není mnoho a nikdy nebyla prokázána jejich přímá souvislost. Výzkum v této práci je zaměřený na zkoumání právě těchto souvislostí. Já jsem zvolila jako výzkumný soubor vysokoškolskou populaci, u které jsem tyto souvislosti chtěla potvrdit či vyvrátit.

Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit především souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek, dále také rozdíly v tomto chování u dvou zcela odlišných vysokoškolských oborů, u kterých by se daly předpokládat rozdíly ve zkoumaném závislostním chování.

Pro účely tohoto výzkumu byla zvolena dotazníková forma sběru dat, tyto dotazníky byly studentům rozdány přímo ve výuce. Při výběru výzkumného souboru byli náhodně zvoleni zástupci technického a humanitního oboru – byli vybráni studenti oborů Kybernetika a robotika Fakulty elektrotechnické na ČVUT, jako typický zástupce technického zaměření, a studenti oboru Psychologie na Filosofické fakultě UK, což je typicky humanitní obor. Data byla následně překódována do programu IBM SPSS a popsána pomocí deskriptivní statistiky a matematicko-analytické statistiky.

Výsledky tohoto výzkumu neprokázaly významné souvislosti mezi zkoumanými fenomény ani značné rozdíly mezi zvolenými obory, což může být způsobeno malým výzkumným souborem. Bylo by přínosné se touto problematikou dále zabývat a zkoumat ji na větším počtu respondentů, jelikož závislostní chování na internetu je novodobé riziko v oblasti závislostí a právě vysokoškolští studenti jsou velmi ohroženou skupinou.

Klíčová slova: závislostní chování, internet, závislost na procesu, návykové látky, drogy, studenti vysoké školy

Abstract

Studies dealing with research about the connection between the addictive behavior on the internet and the use of addictive substance are not a lot and it was never proved their direct connection. The research of this thesis is focused on the research of their the connection. I chose the population of university as a research group, in which I wanted to confirm or refute this connection.

Primarily the main reason of this research was to find out the connection between the addictive behavior on the internet and the use of addictive substance, farther also the differences between two different university fields, in which could be expected differences in the exploration of addictive behavior.

For the purposes of this research was chosen questionnaire form of data collection, those questionnaires were distributed to the students directly in the classroom. The selection of the research group was randomly selected representatives of the technical and humanities field - they were chosen students of cybernetics and robotics field of the faculty of electrotechnics of ČVUT, as a typical representative of technical sphere, and students of psychology field of the faculty of philosophy of Charles University, which is a typical humanitarian field. The data were recoded into the program IBM SPSS and described by using a descriptive statistic and a mathematical analytical statistic.

The results of this research didn't prove the connection between researched phenomena nor the significant fields of study, which may be caused by the small research file. It would be beneficial to further address and explore this issue in bigger amount of respondents, as the addictive behavior on the internet is a modern risk in the addiction area and the university students are a very threatened group.

Keywords: addictive behavior, internet, process addiction, addictive substances, drugs, college students

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	Novodobé nelátkové závislosti	11
2.1	Závislostní chování na internetu	11
2.1.1	Projevy závislostního chování na internetu	12
2.1.2	Diagnostika závislostního chování na internetu	13
2.1.3	Typy závislostního chování na internetu	15
2.2	Patologické hráčství – Gambling	16
2.2.1	Projevy gamblerství.....	17
2.2.2	Duální diagnózy.....	18
2.3	Závislost na mobilních telefonech	18
2.4	Léčba nelátkových závislostí	19
3	Prevalence rizikového chování	20
3.1	Prevalence rizikového chování u studentů VŠ.....	20
3.2	Rizikové chování u všech věkových kategorií.....	22
3.3	Souvislosti nelátkových závislostí se závislostmi na látkových drogách	23
4	Použité metody	25
4.1	Výzkumné cíle	25
4.2	Výzkumné otázky.....	25
4.3	Metoda tvorby dat	26
5. 1. 1.	Příprava sběru dat	26
5. 1. 2.	Výzkumný nástroj	27
4.3.1	Způsob sběru dat	28
4.3.2	Základní soubor	29
4.3.3	Výběrový (výzkumný) soubor.....	29

4.3.4	Způsob výběru výzkumného souboru	30
4.4	Metoda analýzy dat	30
4.5	Etika výzkumu	30
5	Výsledky výzkumu	31
5.1	Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných respondentů	31
5.1.1	Závislostní chování na internetu	31
5.1.2	Počítačové hry	32
5.1.3	Hraní her o peníze	33
5.1.4	Kouření cigaret	34
5.1.5	Užívání alkoholu	35
5.1.6	Užívání marihuany nebo hašiše	36
5.1.7	Zkušenost s dalšími návykovými látkami	38
5.2	Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vybraných respondentů	40
5.3	Rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných respondentů	43
5.4	Shrnutí výsledků výzkumu	44
6	Diskuse	48
7	Závěr	50
8	Použitá literatura	51
9	přílohy	56
9.1	Příloha 1: Seznam tabulek	57
9.2	Příloha 2: Dotazník diplomové práce	58

1 ÚVOD

Závislost na internetu poprvé popsal newyorský psychiatr Ivan Goldberg v roce 1995 (Goldberg, 1995). O rok později americká klinická psychiatrička Kimberly Young se touto problematikou začala intenzivně zabývat (Young, 1998). Pro popis tohoto fenoménu je používáno odlišných názvů, využívá se například termín závislost na internetu, problémové používání internetu, porucha závislosti na internetu či závislostní chování na internetu. Pro český jazyk Vondráčková et al. (2009) využívá nejčastěji termín závislostní chování na internetu.

Frekvence využívání informačních technologií, především internetu, a jeho označování jako tzv. závislost na internetu se ve světě objevuje stále častěji. Ve spojení s vysokoškolskými studenty se tento termín vyskytuje také více. V obecné populaci jsou právě studenti vysokých škol označováni jako vysoce riziková skupina, co se používání a následného závislostního chování na internetu týče. Je to dáno především snadným přístupem k internetu na akademické půdě a nutností využívání informačních technologií ke studiu. Vliv má i změna sociálního prostředí (většina jedinců jde studovat mimo místo svého bydliště), budování nových sociálních vazeb pro ně bývá mnohdy jednodušší pomocí internetu. Obsahem této závislosti může být nadměrné využívání sociálních sítí a komunikačních systémů, online her a her s cílem získání finančního výděлку, pornografické stránky aj. (Beard & Wolf, 2001).

V obecném povědomí lidí často bývá názor, že návykové jsou pouze látkové drogy. Závislost je součástí biopsychosociálního procesu a rostou důkazy o tom, že nadměrné chování všech typů má mnoho společných znaků. Většina oficiálních definic se soustřeďuje na požití drog, dnes je však považována řada různých typů chování za návykové. Jedná se o různé chování jako je hazard, používání internetu, nebo také práce, sport či přejídání (Griffiths, 2005).

Klasifikace behaviorálního návykového chování je o něco složitější, než u látkových drog. Například kouření cigaret nebo pití alkoholu jsou činnosti, které mohou být prováděny souběžně s jinými aktivitami, a proto nemají tendenci tolik ovládat myšlenky závislých osob. Například, kuřák může nosit cigarety a stále se účastní jiných každodenních činností. Pokud by se však tato osoba nacházela v situaci, kdy by si

nemohla zakouřit, kouření by bylo jedinou nejdůležitější věcí v jejím životě a úplně by ovládlo její myšlení a chování. Tak by se tato návyková činnost stala nejdůležitější věcí v životě dotyčné osoby (Griffiths, 2005).

Závislostní chování na internetu není dosud prezentováno v DSM-5 jako samostatná diagnóza, ale porucha internetového hraní (Internet gaming disorder) byla zařazena do appendixu manuálu s doporučením pro další výzkum (APA, 2013). V MKN-10 lze najít gambling, jako zástupce nelátkových závislostí, který je zde řazen pod kódem F63.0 (APA, 2013). Prozatím je závislostní chování na internetu většinou odborníků řazeno dle MKN-10 pod kódy F 63.8. – Jiné nutkavé a impulzivní poruchy či F 63.9. – nutkavá a impulzivní porucha nespecifikovaná (APA, 2013; Shaw & Black, 2008). Holden (2010) uvádí, že lidé se závislostí na internetu pravděpodobně vykazují i závislost na některých látkových drogách. Možná je také přítomnost depresí a poruch osobnosti v anamnéze.

Vysokoškolský život je období, ve kterém se člověk připravuje jak na povolání, tak na budoucí život mezi dospělými a během této doby jsou vyjasněny některé hlavní cíle pro budoucí období. Roky vysokoškolského studia lze proto považovat za náročné období, ve kterém je pravděpodobné, že se mladí lidé setkávají s mnoha potížemi. Opuštění domova a postup na univerzitu může zhoršit existující emocionální problém nebo spustit nový. Život vysokoškolských studentů často zahrnuje experimentování s drogami či jejich užívání a zneužívání alkoholu. To vše je spojené se stresem při studiu.

2 NOVODOBÉ NELÁTKOVÉ ZÁVISLOSTI

Patří sem závislost na internetu, chorobné nakupování (oniománie, shopaholismus), nadměrné používání mobilního telefonu a SMS, závislost na počítačových hrách. Důvodem ke vzniku těchto závislostí je snaha jedince vyrovnat se s dnešním životním velmi rychlým tempem. V případě závislosti na internetu je dalším důvodem k úniku do virtuální reality především nízké sebevědomí, anonymita virtuálního světa poskytuje iluzi nové, lepší, veřejně žádoucí identity. Internet umožňuje získávat nové vědomosti, poznávat nové lidi, hraní internetových her přináší zábavu, vzrušující pocit vítězství, také je to způsob jak ventilovat napětí. Virtuální prostor internetu také umožňuje možnosti uvolnění skrytých sexuálních tužeb v internetové pornografii (Benkovič, 2007).

2.1 Závislostní chování na internetu

Závislost obecně je dnes brána jako nemoc, předpokládá se, že příčina závislosti spočívá ve vlastnostech chemických substancí či objektů. Závislost na procesech je řazena spíše mezi návykové a impulzivní poruchy, léčba je však prováděna podobným způsobem jako na objekt specifikovaná závislost. Neurobiologické výzkumy dokazují, že jak psychoaktivní látky tak například hraní stimulují podobně neurobiologické systémy a dopaminergní odměňující systém, jenž je hlavním důvodem vzniku a udržení závislosti. Youngová (1998) zjistila, že jedinec trpící závislostí na internetu, hraní apod. ve většině případů trpí i jinou závislostí (Kalina et al., 2003).

= addictive behavior on the Internet, netholismus, internet addiction disease – jedná se o závislost psychickou. Spadá sem závislost na internetu ve všech formách (vyhledávání informací, chatování, hraní počítačových her, prohlížení emailů či sociálních sítí). V dnešní době se toto závislostní chování dostává do popředí zájmu psychologů. Závislost na internetu lze řadit do skupiny závislostí na tzv. nelátkových, virtuálních drogách, kam patří mimo internet také závislost na komunikaci přes mobilní telefony či sledování televize (Benkovič, 2007).

O závislosti lze mluvit tehdy, když jdou veškeré jiné zájmy, které byly pro jedince dříve důležité, stranou. Dotyčný např. neodjede na dovolenou, kde nebude připojení k internetu, přestane chodit ven s přáteli, tráví hodiny denně vysedáváním u počítače. Typické je také odkládání povinností, špatná komunikace s dotyčným, objevit se může i nespavost, nesoustředěnost a nervozita (Benkovič, 2007).

Je logické, že používání internetu se projeví na lidské psychice, záleží to na způsobu komunikace a obsahu informací, které jedinec vyhledává. Vyhledávání virtuální komunikace je většinou reakcí na neuspokojivé osobní zázemí. Při špatných vztazích v osobním životě hrozí, že jedinec začne dávat přednost vztahům virtuálním.

Jedním z důvodů stálého nárůstu počtu závislých na používání internetu je ten, že často i v zaměstnání je jejich závislost „přiživována“ například tím, že spoustu věcí řeší emailem na místo dřívějších telefonátů. Formy stále zavádějí nové informační systémy, které sice zvyšují produktivitu firmy, ale vede to k odosobnění práce (Jirovský, 2007).

2.1.1 Projevy závislostního chování na internetu

Závislost na internetu lze obecně vymezit přítomností následujících symptomů:

Přikládání důležitosti – aktivita na internetu se stává tím nejdůležitějším v životě, dominuje myšlení, pocitům a chování, pokud se této aktivitě dotyčný zrovna nevěnuje, přemýšlí alespoň o tom, jak se jí bude věnovat příště.

Změna nálady – pokud dotyčný není připojen k internetu a neprovádí tak svou oblíbenou činnost, není schopen se soustředit.

Zvyšování prahového efektu – pocit libosti z provádění oblíbené činnosti na internetu postupně vyžaduje stále delší dobu strávenou právě touto činností (př. – hry musí být hrány déle).

Abstinenční příznaky – po přerušení práce na internetu se dostávají nepříjemné psychické či fyzické příznaky.

Konflikt s okolím – při přerušení virtuálního života na internetu reálnými problémy dochází ke konfliktům mezi závislým jedincem a jeho okolím (ať už ve škole či v rodině).

Recidiva – opětovné návraty do dřívějších stavů libosti vyvolaných činností, na níž je jedinec závislý (při dalším kontaktu s předmětem závislosti se jedinec dostane do již jednou zažívaného stavu podstatně rychleji, než při kontaktu prvním).

Doposud nebyl stanoven žádný vyhovující obecný popis této závislosti, tato tematika je poměrně málo prozkoumána. Stávající studie se liší především v tom, kolik hodin týdně musí jedinec strávit používáním internetu, aby se o něm dalo tvrdit, že je závislý (Griffiths, 1996; Griffiths 2000).

2.1.2 Diagnostika závislostního chování na internetu

Diagnostika dle Griffithse

Součástí dotazníku této diplomové práce byl dotazník dle Griffithse, který byl hlavním nástrojem při vyhodnocování dat v oblasti závislostního chování na internetu. Otázky v dotazníku dle Griffithse se vztahují na oblast zanedbávání biologických potřeb v souvislosti s pobytem na internetu, dále s pocity, které jedinec prožívá, když je online a offline, na vztahy s blízkými v souvislosti s pobytem na internetu a jeho vlivem na tyto vztahy, dále se dotazník zaměřuje na toleranci a schopnost opustit hru. Respondenti odpovídají na otázky možnostmi nikdy, výjimečně, často a velmi často. Závislost znamená získání pěti bodů z dotazníku, značí to, že dotyčný musí v každé oblasti alespoň na jednu otázku odpovědět často nebo velmi často (Griffiths, 2000; Šmahel et al., 2012).

Diagnostická kritéria závislosti na internetu (dle Youngové (1998) v modifikaci Berda a Wolfa (2001))

- Jedná se o často používaná kritéria při diagnostice závislostního chování na internetu.
- Na základě těchto diagnostických kritérií byla vytvořena řada dotazníků k diagnostikování závislostního chování na internetu.

Pro diagnostiku závislosti na internetu dle Youngové (1998) v modifikaci Berda a Wolfa (2001) musí být přítomno všech pět následujících příznaků:

1. Zaujetí internetem (přemýšlení o předchozích aktivitách na internetu nebo o těch budoucích);
2. potřeba používat internet ve stále delších časových úsecích, aby člověk dosáhl uspokojení;
3. opakovaná neúspěšná snaha kontrolovat, přerušit nebo zastavit používání internetu;
4. neklid nebo podrážděnost při pokusu přerušit nebo vzdát se používání internetu;
5. překračování původně plánovaného času připojení k internetu.

Zároveň musí být přítomen alespoň jeden z následujících příznaků:

1. V důsledku používání internetu dochází k ohrožení nebo riskování ztráty důležitého vztahu, zaměstnání nebo příležitosti v kariéře;
2. lhaní členům rodiny, terapeutům nebo dalším osobám za účelem zastírání nadměrného používání internetu;
3. používání internetu jako způsob útěku od problémů nebo snaha zbavit se dysforické nálady – například pocitů bezmoci viny, úzkosti a deprese (Caplan, 2003; Vondráčková et al. 2009).

Charakteristika závislosti či nadměrného užívání internetu podle psychologa Maressa Hecht Orzacka

Dle amerického psychologa Maressa Hecht Orzacka se za nadměrné používání internetu a z toho možnost případného vzniku závislostního chování na internetu mohou považovat následující situace:

- Situace, kdy používání počítače je pouze za účelem osobního potěšení, uspokojení nebo ulehčení od stresu.
- Vznik pocitů podrážděnosti či depresí až ztráta sebeovládání kvůli odluce od internetu.
- Neustálé zvyšování objemu finančních prostředků utrácených za hardwarové a softwarové vybavení, časopisy a další související aktivity spojené s internetem.

- Zanedbávání práce, školy, rodiny a ostatních závazků z důvodu častého pobytu na internetu.
- Lhaní a zapírání doby strávené u počítače.
- Riskování ztráty kariérních možností, vzdělání nebo osobních vztahů kvůli nadměrnému pobytu na internetu.
- Opakované selhávání při snaze ovládnout se a omezit čas strávený na internetu.
- Vynechávání jídla, objevování stresu, začátek fyzických obtíží – bolesti v kříži, vyschlé oči, bolesti hlavy a nedostatek či poruchy spánku (Orzack, 1999; Jirovský, 2007).

2.1.3 Typy závislostního chování na internetu

Závislost na sociálních sítích

Caplan (2003) popisuje jednu z možných teorií vzniku závislosti na internetu – nazval ji Teorií deficitu sociálních dovedností. Tato teorie vychází z výsledků výzkumů zaměřených na sociální dovednosti. Dle Caplana (2003) je vyšší riziko vzniku závislostního chování na internetu, a to především v oblasti využívání sociálních sítí u osob s psychosociálními problémy (deprese, osamělost, sociální úzkost). Osoby, které se cítí být méně sociálně kompetentní, dávají přednost sociální interakci na internetu – umožňuje jim flexibilní reprezentaci sebe sama a větší kontrolu nad jimi sdělovanými informacemi. Při této komunikaci na internetu se cítí být více komunikativní, než v běžném mezilidském kontaktu. To vše později vede k nadměrným online sociálním interakcím, které zase na druhou stranu zhoršují jejich sociální kompetence a vedou ke vzniku problémů doma, ve škole či zaměstnání (Caplan, 2003).

Závislost na online hrách

Více o gamblingu, jeho popisu, projevech, duálních diagnózách a léčbě uvedu v následující kapitole.

2.2 Patologické hráčství – Gambling

Dle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, desáté revize, vydané Světovou zdravotnickou organizací, je toto návykové a impulzivní chování řazeno pod diagnostickým kódem F.63 – nutkavé a impulzivní poruchy.

Kromě patologického hráčství se pod tímto kódem mohou objevit mimo výše uvedené i tyto poruchy – Patologické kradení (kleptomanie), Trichotillomanie (nutkání k vytrhávání vlasů), Patologické zakládání požárů (pyromanie) a Jiné nutkavé a impulzivní poruchy. Patologické hráčství je impulzivní porucha s podobnými symptomy jako u závislosti na návykových látkách. Je charakterizováno jako porucha spočívající v častých a opakovaných epizodách hráčství, dominující v životě dotyčného na úkor závazků sociálních, materiálních a rodinných (Vejrosta, 2012).

Podle DSM-IV je patologické hráčství charakterizováno takto: Jedná se o trvalý a opakující se maladaptivní chování ve vztahu k hazardní hře (pokud je přítomno alespoň 5 následujících indikátorů) – zaměstnávání se hazardním hraním; zvyšování vkladu do hry; opakované a neúspěšné pokusy o změnu; přítomnost neklidu a podrážděnosti při omezování hraní; jedinec hraje, aby unikl od problémů a negativních nálad; po ztrátě financí se vrací ke hře, aby získal prohrané peníze zpět; lže a dopouští se ilegálních činů, podvodů, krádeží, zpronevěr; ohrožuje či ztrácí důležité interpersonální vztahy, vzdělání, kariéru, zaměstnání a spoléhá na finanční pomoc od druhých (American Psychiatric Association, 2000).

Hazardní hraní nelze vysvětlit manickou epizodou, mluvíme o nutkavosti, obsesi – diagnostika podle specifických obtíží – bolesti hlavy a očí, kašel od celonočního kouření, poruchy spánku, bolesti celého těla od stání u automatů, strach z věřitelů, obavy z budoucích proher, pozdní příchody domů, půjčky, dluhy (American Psychiatric Association, 2000).

Nyní dle platné verze Diagnostického a statistického manuálu mentálních poruch – DSM-5, který je platný od roku 2013, je gambling charakterizován jako opakující se

hraní hazardních her u jedince, který vykazuje čtyři nebo více z následujících kritérií v posledním roce:

1. Vzrůstající potřeba hrát s vyšším množstvím peněz, aby bylo dosaženo požadovaného vzrušení;
2. neklidnost či podrážděnost při snaze omezit či ukončit hazardní hraní;
3. opakované neúspěšné pokusy o omezení či ukončení hazardního hraní;
4. časté přemýšlení o hazardní hře (o minulých zkušenostech, snění o výhře, přemýšlení o způsobu získání peněz na další hazardní hraní apod.);
5. časté hraní hazardní hry při nepříjemných pocitech (úzkost, bezmoc, pocit viny, deprese);
6. vracení se do hry po ztrátě peněz s cílem vše vyhrát zpět;
7. lhaní ve snaze utajit hazardní hraní;
8. zhoršení či ztráta důležitého vztahu, práce, či problémy při studiu z důvodu hraní;
9. spoléhání se na finance druhých lidí, které jsou potřeba pro zmírnění finančních problémů, které vznikly v souvislosti s hazardním hraním (American Psychiatric Association, 2013).

2.2.1 Projevy gamblerství

1. Neschopnost odolat impulsu a pokušení, i přesto, že dotyčný ví, že jeho chování je nežádoucí.
2. Napětí, které předchází tomuto jednání. Nelze se ho zbavit jinak, nežli tím, že si dotyčný zahraje.
3. Hraní přináší pocit uspokojení – gambler pociťuje příjemné vzrušení.

Patologické hráčství má 3 fáze vývoje a také 3 fáze terapie. Jedná se o fázi kritičnosti, znovuvytvoření a růstu (Vacek, 2010).

2.2.2 Duální diagnózy

Vedle diagnózy F63.0 Patologické hráčství jsou Mezinárodní klasifikací nemocí MKN-10 definovány další obdobné diagnózy v souvislosti se sázkovými hrami a loteriemi, jedná se o následující diagnózy:

F30. Nadměrné hráčství u manických pacientů;

Z72.6 Hráčství a sázení (problémy spojené s životním stylem);

F60.2 Hráčství u disociální poruchy osobnosti.

Během rozvoje patologického hráčství často vznikají u postižených vedlejší duševní poruchy a to zejména ze skupiny F40 – F48 Neurotické, stresové a somatoformní poruchy. Během patologického hráčství dochází vlivem prostředí, změn stravovacích, relaxačních a pohybových návyků k somatickým poruchám, jak jsem již předeslala výše, jedná se hlavně o tyto poruchy: onemocnění chrupu, zraku, zažívání, srdce a krevního oběhu, páteře, dýchacího ústrojí i jiných (Nešpor & Scheansová, 2008).

2.3 Závislost na mobilních telefonech

Jedná o další z novodobých nelátkových závislostí, u které se většinou jedná především o závislost na textových zprávách. Slovo nomofobie, která vzniklo složením slov „no mobile phobia“ je obava uživatele telefonu ze ztráty kontaktu s okolím prostřednictvím mobilního telefonu, což může být například z důvodu nedostatečného pokrytí signálu v některých oblastech nebo třeba vybití baterie. Fakt, že je v dnešní době pro každého normální být ve spojení s rodinou a přáteli prostřednictvím mobilního telefonu má za následek neschopnost představit si u mnoha jedinců život bez této technologie. Lidé závislí na mobilním telefonu ho nikdy nevypínají, ze strachu že zmeškají nějaký hovor, dalším typickým znakem je častá kontrola, zda jím nepřišla SMS či někdo nevolal. Typické také je, že styk s okolím dotýčný udržuje především přes telefon, důvodem mohou být sociální zábrany, které mohou plynout z malé schopnosti navazovat mezilidské vztahy například z důvodu nízkého sebevědomí (Kubelová & Malířská, 2009).

2.4 Léčba nelátkových závislostí

Léčí se podobným způsobem nebo společně se závislostí na návykových látkách. Stejně tak mechanismus vzniku behaviorálních závislostí je v řadě aspektů podobný jako u drogových závislostí. Výjimkou je snad jen to, že u jedinců vykazujících známky závislostního chování na internetu či gamblerů není přímo poškozováno tělo jedince v důsledku intoxikace. Jisté zdravotní obtíže to však také přináší – může se jednat o poškození zraku, problémy se zády apod. Dobré výsledky v léčbě patologického hráčství má opioidový antagonist Naltrexone (Vacek, 2010; Šlambová, 2008).

Léčba musí respektovat věk dotyčného a dle toho se zaměřit na ovlivnění behaviorálních, kognitivních a environmentálních složek. V léčbě dominuje kognitivně-behaviorální přístup, přičemž jsou klienti vedeni k uvědomování si problematického chování a faktorů, které vedly ke spuštění tohoto chování, cílem je nalezení umírněného používání internetu a počítače, ne plná abstinence od jeho používání, což by v dnešní době, kdy se spoustu věcí řeší přes internet, včetně finančních plateb apod., nebylo ani reálné. Jde spíše o nalezení umírněného kontrolovaného používání internetu. Terapie by se měla především soustředit na změnu chování mimo počítač, na zlepšení trávení volného času, k začlenění jiných aktivit do života a rozvíjení koníčků v případě dospělých, u dětí a dospívajících je pak vhodná terapie rodinná za přítomnosti rodinných příslušníků, která si klade za cíl relevantním způsobem strukturovat dítěti čas (Young, 2009).

3 PREVALENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

3.1 Prevalence rizikového chování u studentů VŠ

Z jednoho českého výzkumu vyplývá, mluvíme-li o problematice častého navštěvování sociálních sítí, že například studenti vysoké školy humanitního zaměření tráví v průměru 100 minut denně pouze na těchto sítích, jedná se převážně o síť facebook, v malém zastoupení také o síť twitter, a to zde nejsou zahrnuty další aktivity na internetu jako je hraní her, vyhledávání informací apod. Dá se tak předpokládat, že celkové číslo průměrně strávené doby na internetu za den bude u těchto studentů vysoké (Homolková & Taliánová, 2012).

Z uvedených informací je jasné, že závislostní chování na internetu je problémem celé populace, v různém měřítku u určitých skupin jedinců, vysokoškolští studenti jsou však velmi ohroženou skupinou. Studenti technických oborů jsou převážně mužského pohlaví, tudíž je pravděpodobné, že jejich trávení času na internetu bude vyšší hlavně v oblasti hraní her (Subrahmanyam & Lin, 2007), u ženského pohlaví bývá časté studium humanitně zaměřené, zde může převládat trávení času na sociálních sítích, stahování hudby apod. (Giles & Price, 2008).

Široká dostupnost internetových služeb výrazně posílila naše životy, nicméně to také vedlo k mnoha negativním zdravotním důsledkům. Závěry z čínské studie, která se týkala zjišťování užívání drog a internetového závislostního chování u studentů středních a vysokých škol ve Wuhanu v Číně přináší informaci, že internetové závislostní chování převládá mezi dospívajícími. Přibližně 60 % dospívajících zažilo alespoň jeden z příznaků závislostního chování na internetu a 5-11 % adolescentních chlapců a 2-3 % adolescentních dívek bylo podle kritérií dle Youngové závislé na internetu (Gong et al., 2009).

Výskyt internetového závislostního chování mezi dospívajícími ve Wuhanu je srovnatelný s výzkumem proběhlém například na Thaj-wanu. Ve výzkumu bylo také zjištěno, že přibližně 2-8 % dospívajících má zkušenost s nelegálními drogami. Tato úroveň prevalence u studentů ve Wuhanu je u dospívajících vyšší než 1,6 % než

u adolescentů z několika velkých měst v Číně, jako jsou Peking, Šanghaj a Urumči (Gong et al., 2009; Qian et al., 2006).

Výzkum u vysokoškolských studentů v Turecku, zaměřený na identifikaci faktorů sebevražedného rizika mezi vysokoškolskými studenty, zkoumal přímé a nepřímé účinky užívání drog a závislostního chování na internetu na tyto jedince v souvislosti s rizikem vzniku sebevražedného chování. Výsledky ukázaly, že riziko sebevraždy u vysokoškoláků je předpovídáno užíváním drog a závislostním chováním na internetu (Genctanirim, 2015).

Grunová (2011) ve své bakalářské práci prováděla výzkum, který zkoumal fenomén závislostního chování na internetu v souvislosti s akademickou prokrastinací u vysokoškolských studentek humanitního zaměření. Došla k závěru, že ze 112 respondentů 13 studentek vykazuje znaky závislostního chování na internetu a 28 studentek vykazuje známky závislostního chování na internetu a akademické prokrastinace současně.

Studenti bakalářského studia Fakulty stavební ve VUT v Brně byli v roce 2011 součástí výzkumu, který se zjišťoval množství tráveného čas online hrami u vysokoškolské mládeže. Z celkového počtu 124 respondentů ve věku od 19-21 let odpovědělo 21,9 % dotazovaných, že hrají online-hry pravidelně, 31,7 % respondentů uvedlo, že občas (Krajíčková, 2011).

3.2 Rizikové chování u všech věkových kategorií

ESPAD 2015 zjišťoval mimo prevalence užívání legálních a nelegálních drog také četnost hraní počítačových her, hraní her o peníze a používání internetu u respondentů v rozmezí věku 15-16 let. Bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů (2 738) většina šestnáctiletých (83,9 %) tráví denně čas surfováním na internetu a to nejčastěji aktivitou na sociálních sítích, vyhledáváním informací, stahováním hudby a videí a hraním on-line her. V běžný den tráví 41,5 % studentů na internetu 4 a více hodin. Samotní studenti odpovídali, že mají pocit, že tráví velmi mnoho času na internetu. Studentů, kteří uvedli, že se rodičům nelíbí, kolik času tráví na internetu je 20,2 % (Chomynová et al., 2016).

Řezníčková (2013) ve své bakalářské práci prováděla výzkum zaměřený na moderní závislosti, především internet, jehož cílovou skupinou bylo 164 studentů rozmanité věkové kategorie, výzkum se týkal studentů základních škol (62 respondentů), odborných učilišť (25 respondentů), středních škol (49 respondentů) a gymnázií (28 respondentů) v Plzeňském kraji. U všech respondentů výzkum prokázal dobu trávení času na internetu v průměru 5-25 hodin za týden. Řezníčková také zjišťovala závislost na internetu, kterou výzkum potvrdil u 23 % respondentů ZŠ, 8 % respondentů ze SOU, 16 % u studentů SŠ a 11 % u studentů gymnázia. Z celkového počtu respondentů se tedy celkem u 27 respondentů, což je 16 % z celkového počtu prokázalo závislostní chování na internetu.

Z výzkumu zaměřeného na závislost na facebooku u studentů víceletého gymnázia v Hlinsku, jejichž věk se pohyboval v rozmezí 11-17 let a celkový počet respondentů byl 90, vyšel závěr, že 30 % ze všech dotázaných pociťuje fyzické či psychické známky závislosti na facebooku – 16 žáků udává, že i když na facebooku nejsou, myslí na to, co budou dělat, až se připojí, 38 respondentů přiznává konflikty s rodiči, kvůli času, který tráví na facebooku, 31 žáků udává bolesti zad, kloubů nebo očí po delším sezení u počítače (Duchečková, 2012).

Průzkum zaměřený na rozsah hazardního hraní v dospělé populaci realizovaný v ČR v letech 2012-2014, jehož respondenti byli náhodně vybráni a jejich věk se pohyboval od 15-64 let (počet respondentů r. 2012 – 1802; r. 2013 – 1797; r. 2014 – 1810), přinesl

následující výsledky: alespoň jednu zkušenost s hazardním hraním má přes 60 % mužů a přes 40 % žen dospělé populace. Většina zkušeností se týkala loterií či stíracích losů, 10-15 % populace se zúčastnilo sázení či hazardního hraní přes internet, zkušenosti s hrami na automatech má 6-8 % dotazovaných (Chomynová et al., 2015).

3.3 Souvislosti nelátkových závislostí se závislostmi na látkových drogách

Jistá souvislost mezi užíváním návykových látek a nadměrným používáním internetu existuje, a to především v projevech těchto závislostí. Jedním ze společných rysů, je například popírání daného problému, změna nálady při nemožnosti užít svoji drogu či vykonat potřebnou činnost, na níž je dotyčný závislý, zvyšování prahové tolerance, zdravotní potíže projevující se jak na psychické, tak i na tělesné stránce dotyčného. Výjimkou nejsou ani konflikty s blízkými a lidmi v okolí, které souvisejí právě s popíráním daného problému. Zjednodušeně tak lze říci, že jedinec vykazující závislostní chování na internetu má nutkavou potřebu používat internet bez dostatečné sebekontroly a bez ohledu na zřejmé nepříznivé důsledky, stejně tak jako závislý jedinec na návykových látkách (Griffiths, 1996; Griffiths 2000; Young, 1996).

Dekker (2012) ve svém výzkumu proběhlém na řeckém ostrově Kos zkoumal riziko vzniku závislostního chování na internetu v souvislosti se zkušeností s návykovými látkovými drogami. Celkem se jeho výzkumu zúčastnilo 1 221 respondentů ve věku od 14-19 let. Tento výzkum prokázal, že závislých na internetu je 5 % z celkového počtu respondentů a 15 % je ohroženo závislostním chováním na internetu, 13 % uvádí minulé zkušenosti s návykovou látkou, 7 % z nich uvádí zneužívání návykových látek v posledním měsíci.

Výzkum, který byl proveden u dětí základních škol na druhém stupni v Libereckém kraji, se zabýval závislostním chováním na internetu v souvislosti se zkušenostmi s návykovými látkami. Tento výzkum prokázal, že z celkového počtu respondentů, což bylo 324, ve věku 10-15 let, je prevalence závislostního chování na internetu u těchto žáků 11,2 %, což se rovnalo počtu respondentů 36. Dívky častěji navštěvují sociální sítě a chlapci hrají online hry a stahují data. Výzkum také prokázal, že větší míra tohoto

závislostního chování je ve městech než na venkově; 30 respondentů z 36 respondentů vykazujících závislostní chování na internetu přiznalo svou zkušenost s tabákem, 33 respondentů má zkušenosti s alkoholem, u 13 respondentů byla zjištěna zkušenost s konopnými drogami (Šubrtová, 2012).

4 POUŽITÉ METODY

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu je zjistit souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek (nadměrné užívání alkoholu, tabákových výrobků a dalších drog) u vybraných vysokoškolských studentů, potvrdit či vyvrátit, zda má závislostní chování na internetu souvislosti s užíváním návykových látek u těchto studentů.

Dalším cílem je prozkoumat rozdíly těchto souvislostí u zcela dvou odlišných studijních zaměření, pro tento výzkum byl zvolen zástupce technického oboru – studenti oboru Kybernetika a robotika na FEL ČVUT a zástupce humanitního oboru Psychologie na FF UK.

Výzkum se dále zaměřuje na ověření, zda je u studentů technického oboru větší riziko vzniku závislostního chování na internetu, či zda je již přítomno, především v oblasti hraní počítačových her, předpokládáme-li, že vybraný technický obor studují především muži, u nichž ze zahraničních výzkumů vyplývá pravděpodobná větší četnost trávení času na internetu a užívání informačních technologií právě k těmto účelům. U studentů humanitního oboru se předpokládá, vzhledem k větší četnosti žen studujících tento obor, že budou pravděpodobně vykazovat větší aktivitu především v oblasti trávení času na sociálních sítích.

4.2 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1 – Jaká je prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK?

Výzkumná otázka č. 2 – Existují souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK? Pokud ano, tak jaké?

Výzkumná otázka č. 3 – Jaké jsou rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oboru Kybernetika a robotika FEL ČVUT a u studentů oboru Psychologie FF UK?

4.3 Metoda tvorby dat

5.1.1. Příprava sběru dat

Prvním krokem před zahájením samotného plánování výzkumu bylo oslovení a domluvení osobního setkání s příslušnými osobami Fakulty elektrotechnické ČVUT a Filozofické fakulty UK, kde bylo potřeba zjistit, zda mi bude umožněno na výuku příslušných oborů docházet.

Výběr těchto respondentů byl mířený tak, aby výzkumný soubor měl zástupce typického oboru, který navštěvují převážně muži (Kybernetika a robotika na FEL ČVUT) a zástupce studijního oboru, který je typický spíše pro ženy (Psychologie na FF UK).

Na fakultách následně došlo k představení výzkumu, seznámení s jeho účelem a průběhem, a následné domluvě termínů, které byly vhodné pro vyplnění dotazníků ve výuce. Konkrétní termíny byly stanoveny na období v měsíci říjen 2016.

Samotný dotazník byl otestován pomocí malého pilotního testu (konkrétně dva respondenti), aby byla prokázána srozumitelnost daných otázek a otestovala se potřebná doba k vyplnění. Výsledkem této fáze byla úprava a zkrácení dotazníku, aby doba vyplnění nepřesahovala 15 minut.

5. 1. 2. Výzkumný nástroj

Pro účely tohoto výzkumu byla zvolena dotazníková forma sběru dat. Dotazník obsahuje 20 hlavních otázek a další podotázky – příloha 1 – Dotazník diplomové práce Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru. Celková doba vyplnění cca 10 minut. Dotazník je sestaven tak, aby obsahoval potřebné položky ke splnění výzkumného záměru a odpovídal tak výzkumným otázkám.

Dotazník obsahuje 5 sociodemografických otázek, dále je tvořen kombinací několika standardizovaných dotazníků – obsahuje dotazník dle Griffithse – dotazník dle Griffithse zjišťuje problémy spojené s pobytem na internetu, obsahuje celkem 10 otázek, na něž respondent odpovídá dle čtyř možností – nikdy, výjimečně, často, velmi často (Griffiths, 2000; Šmahel et al., 2012). Blíže je dotazník dle Griffithse popsán v teoretické části v kapitole 2.1.2 Diagnostika závislostního chování na internetu; dále jsou součástí dotazníku vybrané otázky (celkem 12) z Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), které se týkají používání internetu (7 otázek, které zjišťovaly četnost pobytu na internetu ve všední dny a o víkendu; trávení času a zkušenosti s hraním počítačových her, her o peníze; frekvence pobytu na sociálních sítích); užívání alkoholu (3 otázky zjišťující četnost pití, množství, součástí dotazníku byly také dotazy na zkušenost s opilostí); kouření a užívání dalších drog (Chomynová, 2014); dotazník CAGE – 4 otázky, které zjišťují problémy s pitím alkoholu (Ewing, 1984); dotazník CAST zjišťující problémové nebo rizikové užívání konopných látek (Legleye et al., 2012). Dále se při vyhodnocování dat vycházelo také z dotazníku EIUS (Excessive internet use scale) dle Škařupové, který vychází z dotazníku dle Griffithse, výjimkou je, že nepracuje se všemi deseti otázkami, ale pouze s pěti (Škařupová et al., 2015; Griffiths, 2000).

- **Dotazník CAGE**

Název tohoto dotazníku je složen z počátečních písmen anglických slov, každé slovo znamená jednu z dotazovaných oblastí: C (Cut) – pocit potřeby omezit pití alkoholu; A (Annoyed) – podráždění okolí dotyčného kvůli pití alkoholu; G (Guilt) – pocit viny v souvislosti s pitím alkoholu; E (Eye-opener) – pití alkoholu ihned zrána za účelem

uklidnění či zbavení se kocoviny. Dotazník CAGE byl vytvořen za účelem identifikace problémů s alkoholem. Je využíván nejen v adiktologické praxi, ale také v lékařské a ošetrovatelské. Spíše než pro vědecké účely je jeho potenciál využití mnohem větší pro účely klinické. Celkem dotazník CAGE obsahuje čtyři otázky, na které respondent odpovídá ano nebo ne. Každá otázka musí být zodpovězena, a rozmezí skóre je tedy od 0 do 4 s tím, že již skóre 1 znamená důkaz o ohrožení ze závislosti na alkoholu (Allen & Wilson, 2001; Erwing, 1984).

- **Dotazník CAST**

Dotazník CAST (zkráceně Cannabis Abuse Screening Test) se používá ke zhodnocování problémového nebo rizikového užívání konopných látek. Jedná se o škálu s 6 otázkami, které se týkají užívání marihuany či hašiše v období za posledních 12 měsíců (Legleye et al., 2012).

- **EIUS dotazník Škařupové**

Dotazník EIUS dle Škařupové vychází z dotazníku dle Griffithse, nepracuje však se všemi otázkami (celkem 10), ale pouze s pěti z nich. Jedná se o následující otázky: a) Zanedbáváš někdy své potřeby (např. jídlo či spánek) kvůli internetu či hraní her?; c) Cítíš se neklidný/á, mrzutý/á nebo podrážděný/á, když nemůžeš být na internetu nebo hrát hry?; f) Přistihneš se, že zůstáváš na internetu nebo ve hře, i když tě to už vlastně nebaví?; h) Strádá tvoje rodina, přátelé, práce či zájmy kvůli času, který trávíš hraním nebo online?; j) Stává se ti, že jsi byl/a na internetu nebo ve hře výrazně déle, než jsi původně zamýšlel/a? Při vyhodnocování se pak počítá průměrné skóre (Škařupová et al., 2015; Griffiths, 2000).

4.3.1 Způsob sběru dat

Dotazníky byly vytisknuty a následně vyplněny studenty oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK přímo ve výuce při probíhající přednášce v měsíci říjnu 2016. Studenti měli cca 10 minut na vyplnění dotazníku. Po jejich vyplnění je vložili do neoznačených obálek, které jim byly také rozdány, a následně jej odevzdali.

Dotazníky na přednáškách jsem rozdala já osobně, a byla jsem přítomna po celou dobu jejich vyplňování a následného sesbírání.

4.3.2 Základní soubor

Všichni studenti 1., 2. a 3. ročníku bakalářského oboru Kybernetika a robotika Fakulty elektrotechnické ČVUT a studenti bakalářského oboru Psychologie Filozofické fakulty UK, studující v českém jazyce, v prezenční formě v roce 2016/2017. Dále studenti, kteří své studium prodlužují o jeden či dva roky – 4. a 5. ročník bakalářského oboru Psychologie Filozofické fakulty UK a 4. ročník bakalářského oboru Kybernetika a robotika Fakulty elektrotechnické ČVUT.

4.3.3 Výběrový (výzkumný) soubor

Původním záměrem byl předpoklad, že počet studentů z každé fakulty bude činit 70-100 studentů. Celkový počet respondentů je nakonec 178 studentů. Tabulka 1 zobrazuje počet všech studentů studujících daný obor a ročník a počet respondentů zúčastněných ve výzkumu.

Tab. 1: Celkový počet studentů a celkový počet respondentů podle oboru a ročníku

	ročník	počet studentů v ročníku celkem	počet respondentů zúčastněných výzkumu
FF UK, obor Psychologie	1	59	53
	2	61	27
	3	45	0
	4	14	0
	5	5	0
	Celkem	184	80
FEL ČVUT, obor Kybernetika a robotika	1	150	0
	2	92	90
	3	79	8
	4	28	0
	Celkem	349	98

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.4 Způsob výběru výzkumného souboru

Výběr výzkumného souboru probíhal ve dvou krocích:

1. Při výběru výzkumného souboru byli zvoleni zástupci technického a humanitního oboru tak, aby se jejich počet pohyboval okolo počtu 100 studentů a více u každého z oborů. Byli tedy vybráni studenti oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT, jako typický zástupce technického zaměření, a Psychologie FF UK, což je typický humanitní obor, kteří toto kritérium splňovali. Tito studenti byli rozděleni do podskupin (strat) dle ročníku, který v době sběru dat studovali – náhodný stratifikovaný výběr.
2. Podle předchozího rozdělení byl proveden náhodný výběr z každé podskupiny, kdy jsem došla na přednášku, na kterou mi bylo daným vyučujícím umožněno přijít (Hendl, 2004).

4.4 Metoda analýzy dat

Data byla překódována do programu IBM SPSS a popsána pomocí deskriptivní statistiky a matematicko-analytické statistiky (chí-kvadrát test).

4.5 Etika výzkumu

Studenti byli informováni v úvodu setkání o účelu dotazníku a době potřebné pro jeho vyplnění, o metodách výzkumu a o následném použití získaných dat. Bylo jim sděleno, že účast je dobrovolná a anonymní (získaná data budou spojována pouze se studujícím oborem a ročníkem, nikoli s konkrétními jmény studentů – o tomto byli dotyční informováni) a že vyplněním dotazníku potvrzují svůj souhlas s účastí ve výzkumu (informovaný souhlas).

Dotazníky byly rozdány na přednášce společně s neoznačenou obálkou, do které studenti dotazník po jeho vyplnění vložili. V zalepené obálce jej pak odevzdali.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola je zaměřena na reprezentaci výsledků výzkumu a získaných dat. Pro přehlednost jsou údaje uspořádány do tabulek a popsány. Výsledky jsou seřazeny do kapitol podle výzkumných otázek, které mají následující znění:

Výzkumná otázka č. 1 – Jaká je prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK?

Výzkumná otázka č. 2 – Existují souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK? Pokud ano, tak jaké?

Výzkumná otázka č. 3 – Jaké jsou rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oboru Kybernetika a robotika FEL ČVUT a u studentů oboru Psychologie FF UK?

Kapitola s výzkumnou otázkou č. 1 je dále rozdělena dle prevalence konkrétního rizikového chování.

5.1 Prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných respondentů

5.1.1 Závislostní chování na internetu

Dotazník dle Griffithse (Tab. 2), nepotvrdil u tázaných respondentů žádné závislostní chování na internetu, ale pouze ve čtyřech případech podezření na závislost či její ohrožení. Podezření ze závislostního chování na internetu dle tohoto dotazníku se vyskytuje ve třech případech na FEL ČVUT, vždy se jedná o muže a v jediném případě na FF UK, kde se jedná o ženu.

Tab. 2: Dotazník dle Griffithse

FF UK							FEL ČVUT					
	muž		žena		celkem		muž		žena		celkem	
bez závislosti	14	100,0%	65	98,5%	79	98,8%	80	96,4%	15	100,0%	95	96,9%
podezření	0	0,0%	1	1,5%	1	1,3%	3	3,6%	0	0,0%	3	3,1%
závislost	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazník EIUS dle Škařupové (Tab. 3) projevil větší množství respondentů ohrožených závislostním chováním na internetu. Konkrétně se jednalo o 8 studentů z FF UK a 7 studentů z FEL ČVUT. Studentů ohrožených ze závislostního chování na internetu je tedy z celkového počtu 178 respondentů celkem 15, z toho se v šesti případech jedná o muže a v devíti o ženy. Závislostní chování na internetu nebylo u nikoho prokázáno, proto tyto výsledky v tabulkách neuvádím.

Tab. 3: EIUS dotazník dle Škařupové

EIU skóre	celkem		FF UK		FEL ČVUT		muž		žena	
bez závislosti	163	91,6%	72	90,0%	91	92,9%	91	93,8%	72	88,9%
riziko závislosti	15	8,4%	8	10,0%	7	7,1%	6	6,2%	9	11,1%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1.2 Počítačové hry

Tab. 4 znázorňuje subjektivní názor respondenta na to, kolik času tráví na internetu hraním her a jaké má u toho pocity. Jediný respondent z FF UK a 5 respondentů z FEL ČVUT absolutně souhlasí s tím, že tráví moc času hraním her; s tímto výrokem spíše souhlasí opět 1 respondent z FF UK a 14 respondentů z FEL ČVUT; 3 studenti z FF UK a 12 studentů z FEL ČVUT je v této otázce nerozhodných, zvolili možnost ani tak, ani tak.

Celkem 3 respondenti – 1 z FF UK a 2 z FEL ČVUT absolutně souhlasí s tím, že mají špatnou náladu, když nemohou hrát hry; 1 respondent z FF UK a 9 respondentů z FEL ČVUT s tímto výrokem spíše souhlasí; 3 respondenti z FEL ČVUT zvolili možnost ani tak, ani tak.

Jednomu respondentovi z FF UK a 4 respondentům z FEL ČVUT rodiče říkají, že tráví moc času hraním her – s tímto absolutně souhlasí; spíše souhlasí 2 respondenti z FF UK a 16 respondentů z FEL ČVUT; 14 respondentů z FEL ČVUT zvolili neutrální možnost ani tak, ani tak.

Tab. 4: Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky, které se týkají vašeho hraní počítačových her?

		FF UK		FEL ČVUT	
myslím, že trávím moc času hraním her	absolutně souhlasím	1	1,3%	5	5,1%
	spíše souhlasím	1	1,3%	14	14,3%
	ani tak, ani tak	3	3,8%	12	12,2%
	spíše nesouhlasím	3	3,8%	19	19,4%
	absolutně nesouhlasím	72	90,0%	48	49,0%
mám špatnou náladu, když nemohu hrát hry	absolutně souhlasím	1	1,3%	2	2,0%
	spíše souhlasím	1	1,3%	9	9,2%
	ani tak, ani tak	0	0,0%	3	3,1%
	spíše nesouhlasím	3	3,8%	24	24,5%
	absolutně nesouhlasím	75	93,8%	60	61,2%
rodiče mi říkají, že trávím moc času hraním her	absolutně souhlasím	1	1,3%	4	4,1%
	spíše souhlasím	2	2,5%	16	16,5%
	ani tak, ani tak	0	0,0%	4	4,1%
	spíše nesouhlasím	3	3,8%	12	12,4%
	absolutně nesouhlasím	74	92,5%	61	62,9%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – odpovědi absolutně souhlasím; spíše souhlasím)

5.1.3 Hraní her o peníze

Z Tab. 5 vyplývá, že hraním her o peníze trávili čas v posledním roce pouze studenti FEL ČVUT, 1 respondent z této fakulty označil odpověď na otázku *Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?* možnost 6 nebo vícekrát týdně; 2 respondenti označili možnost 2-4krát měsíčně a 11 respondentů označilo možnost jednou za měsíc nebo méně často. Ve všech případech se jednalo o muže ve věku od 19 do 24 let.

Tab. 5: Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?

	FF UK		FEL ČVUT	
v posledním roce jsem nehrál/a	80	100,0%	84	85,7%
jednou za měsíc nebo méně často	0	0,0%	11	11,2%
2-4krát měsíčně	0	0,0%	2	2,0%
2-3krát týdně	0	0,0%	0	0,0%
4-5krát týdně	0	0,0%	0	0,0%
6 nebo vícekrát týdně	0	0,0%	1	1,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

(*zvýrazněná čísla tučně – odpovědi jednou za měsíc nebo méně často; 2-4krát měsíčně; 6 nebo vícekrát týdně*)

5.1.4 Kouření cigaret

Z Tab. 6 lze vyčíst, že v posledním měsíci kouřilo cigarety celkem 30,4 % respondentů na FF UK, jeden z respondentů neodpověděl vůbec a zbývajících 69,6 % respondentů nekouřilo v posledních 30 ti dnech vůbec; 21,4 % respondentů na FEL ČVUT uvedlo, že v posledním měsíci kouřilo, zbytek, tedy 78,6 % označilo svou odpověď na tuto otázku ne.

Tab. 6: Kouřil/a jste cigarety v posledních 30 ti dnech?

	FF UK		FEL ČVUT	
ne	55	69,6%	77	78,6%
ano	24	30,4%	21	21,4%

Zdroj: Vlastní zpracování

Jeden respondent z každé fakulty (jak vyplývá z Tab. 7) odpověděl, že denně během posledních 30 ti dní vykouřil více než 20 cigaret. Dále 5 respondentů z FF UK označilo svou odpověď 11-20 cigaret/den a 4 respondenti 6-10 cigaret/den; 4 respondenti z FF UK i FEL ČVUT odpovědělo, že denně vykouřilo během posledních 30 ti dní 1-5 cigaret; 10 respondentů z FEL ČVUT během posledních 30 ti dní kouřilo, ale ne denně, tuto odpověď z FF UK označili pouze dva respondenti. Na obou fakultách však převládá počet nekuřáků a to 55 na FF UK, což je 69,6 % z celkového počtu respondentů na této fakultě a 77 na FEL ČVUT, což se rovná 78,6 %.

Tab. 7: Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během posledních 30 dní?

	FF UK		FEL ČVUT	
vůbec nekouřila	55	69,6%	77	78,6%
méně než 1 cigaretu za týden	8	10,1%	6	6,1%
kouřil/a, ale ne denně	2	2,5%	10	10,2%
1-5 cigaret denně	4	5,1%	4	4,1%
6-10 cigaret denně	4	5,1%	0	0,0%
11-20 cigaret denně	5	6,3%	0	0,0%
více než 20 cigaret denně	1	1,3%	1	1,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1.5 Užívání alkoholu

Z Tab. 8 vyplývá, dle screeningového dotazníku CAGE, že je u sedmi studentů vysoká míra pravděpodobnosti, že jsou závislí na alkoholu. Dva studenti dosáhli bodového hodnocení 4, jedná se o jednu studentku z FF UK a o jednoho studenta z FEL ČVUT. U dalších pěti studentů bylo bodové hodnocení 3, jedná se o jednu ženu a jednoho muže z FF UK a jednu ženu a dva muže z FEL ČVUT. Dalším devětadvaceti studentům vyšlo dle testu, že je u nich podezření, že by se o závislost mohlo jednat. Pětapadesát studentů dosáhlo skóre 1, což znamená důkaz o ohrožená závislostí na alkoholu, jedná se o 22 studentů FF UK a 33 studentů z FEL ČVUT. Jeden student z FF UK neodpověděl na otázky CAGE dotazníku vůbec.

Tab. 8: Výsledky testu CAGE

	FF UK	FEL ČVUT
CAGE skóre 4	1	1
CAGE skóre 3	2	3
CAGE skóre 2	18	11
CAGE skóre 1	22	33

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – CAGE skóre 4 a 3)

K opilosti v životě se dle Tab. 9 přiznalo celkem 12 mužů a 52 žen z FF UK, což je 80 % všech dotazovaných; z FEL ČVUT možnost ano označilo 68 mužů a 9 žen, což se rovná 79,4 % z celkového počtu dotazovaných.

Tab. 9: Opilost v životě

opilost v životě	FF UK						FEL ČVUT					
	muž		žena		celkem		muž		žena		celkem	
ano	12	85,7%	52	78,8%	64	80,0%	68	82,9%	9	60,0%	77	79,4%

Zdroj: Vlastní zpracování

5.1.6 Užívání marihuany nebo hašiše

Podle Tabulky 10 marihuanu nebo hašiš užilo v posledních 12 ti měsících 24 respondentů z FF UK, z toho 6 bylo mužů a 18 žen. 26 respondentů z FEL ČVUT také označilo svou odpověď ano, jednalo se o 2 ženy a 24 mužů.

Tab. 10: Užil/a jste marihuanu nebo hašiš v posledních 12 měsících?

	FF UK		FEL ČVUT	
ne	55	69,6%	71	73,2%
ano	24	30,4%	26	26,8%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 11 se týká situací, které jsou spojené s užíváním marihuany nebo hašiše. Respondenti, kteří odpověděli ano na otázku, zda v posledních 12 ti měsících kouřili tuto drogu, dále odpovídali na otázky, které se kouření přímo týkají.

První otázka zjišťovala, zda dotyčný kouřil marihuanu nebo hašiš před polednem, velmi často odpověděl 1 respondent z FF UK; 2 respondenti z FEL ČVUT odpověděli občas; jeden respondent z FF UK neodpověděl vůbec. Další otázka byla shodná s předchozí, pouze navíc zjišťovala, zda marihuanu nebo hašiš dotyčný kouřil před polednem sám, 1 respondent z FF UK odpověděl, že velmi často; 1 respondent z FEL ČVUT občas. Na otázku, zda měl tázaný někdy problém s pamětí v souvislosti s kouřením marihuany či hašiše, odpověděli velmi často 3 respondenti z FEL ČVUT a 1 respondent z FF UK; odpověď celkem často zvolili 2 respondenti z FEL ČVUT a 1 z FF UK. Jednomu respondentovi z FEL ČVUT říkají přátelé nebo členové rodiny velmi často, že by měl snížit potřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš. Odpověď celkem často na tuto otázku označil 1 respondent z FF UK a ze stejné fakulty odpověděl 1 respondent občas. Jeden respondent z FEL ČVUT celkem často zkoušel snížit potřebu či přestat užívat

marihuanu nebo hašiš, ale neúspěšně, jeden respondent z FEL ČVUT měl občas problémy kvůli užívání marihuany nebo hašiše.

Tab. 11: Dostal/a jste se do některé z následujících situací v posledních 12 měsících?

		FF UK		FEL ČVUT	
kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?	nikdy	17	73,9%	15	57,7%
	zřídka	5	21,7%	9	34,6%
	občas	0	0,0%	2	7,7%
	celkem často	0	0,0%	0	0,0%
	velmi často	1	4,3%	0	0,0%
kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem, když jste byl/a sám?	nikdy	22	91,7%	23	88,5%
	zřídka	1	4,2%	2	7,7%
	občas	0	0,0%	1	3,8%
	celkem často	0	0,0%	0	0,0%
	velmi často	1	4,2%	0	0,0%
měl/a jste někdy problém s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?	nikdy	19	79,2%	15	57,7%
	zřídka	1	4,2%	5	19,2%
	občas	2	8,3%	1	3,8%
	celkem často	1	4,2%	2	7,7%
	velmi často	1	4,2%	3	11,5%
řekli vám někdy vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš?	nikdy	21	87,5%	23	88,5%
	zřídka	1	4,2%	2	7,7%
	občas	1	4,2%	0	0,0%
	celkem často	1	4,2%	0	0,0%
	velmi často	0	0,0%	1	3,8%
zkusil/a jste někdy snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš, ale neúspěšně?	nikdy	24	100,0%	23	88,5%
	zřídka	0	0,0%	2	7,7%
	občas	0	0,0%	0	0,0%
	celkem často	0	0,0%	1	3,8%
	velmi často	0	0,0%	0	0,0%
měl/a jste někdy problém kvůli vašemu užívání marihuany nebo hašiše (hádky, rvačky, nehody, špatné výsledky ve škole aj.)?	nikdy	23	95,8%	24	92,3%
	zřídka	1	4,2%	1	3,8%
	občas	0	0,0%	1	3,8%
	celkem často	0	0,0%	0	0,0%
	velmi často	0	0,0%	0	0,0%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – velmi často; celkem často; občas)

Pomocí předchozích otázek došlo k vyhodnocení dotazníku CAST (Tab. 12), která zobrazuje, že se vysoké riziko závislosti na marihuaně nebo hašiši objevuje v 1 případě na FF UK (4,2 %) a ve 2 případech na FEL ČVUT (7,7 %). Nízké riziko závislosti je pak u 5 studentů na FF UK (20,8 %) a 6 studentů na FEL ČVUT (23,1 %).

Tab. 12: Výsledky testu CAST

závislost	FF UK		FEL ČVUT	
bez rizika závislosti	18	75,0%	18	69,2%
nízké riziko závislosti	5	20,8%	6	23,1%
vysoké riziko závislosti	1	4,2%	2	7,7%

Zdroj: Vlastní zpracování

(*zvýrazněná čísla tučně – vysoké riziko závislosti*)

5.1.7 Zkušenost s dalšími návykovými látkami

Tab. 13 zobrazuje užívání dalších návykových látek v posledním měsíci mimo tabák, alkohol a marihuanu. Na tyto otázky bohužel neodpověděli všichni dotázaní. Celkem 9 respondentů – 6 respondentů z FEL ČVUT a 3 z FF UK užilo lék na uklidnění či spaní bez doporučení lékaře za poslední měsíc. Na tuto otázku neodpověděl 1 respondent z FF UK a 4 respondenti FEL ČVUT. Následující otázka se týkala LSD nebo jiných halucinogenů, zde 1 respondent z každé fakulty označil svou odpověď ano. Na tuto a následující zbylé otázky neodpověděli 3 respondenti z FEL ČVUT a 1 z FF UK. Halucinogenní houby za poslední měsíc užil 1 respondent z FEL ČVUT; k užití extáze se přiznali 2 respondenti z FEL ČVUT a 1 respondent z FF UK; anabolické steroidy nebo prostředky dopingů užil 1 respondent z FEL ČVUT; alkohol spolu s léky užilo 6 respondentů z FEL ČVUT a 4 respondenti z FF UK; léky proti bolesti užilo 26 respondentů z FF UK a 23 respondentů z FEL ČVUT; drogy užití injekčně v posledních třiceti dnech neužil nikdo; nové syntetické drogy užili dva respondenti z FEL ČVUT.

Tab. 13: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek v posledních 30 dnech?

	FF UK		FEL ČVUT	
léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	3	3,8%	6	6,4%
LSD nebo jiný halucinogen	1	1,3%	1	1,1%
halucinogenní houby (lysohlávky)	0	0,0%	1	1,1%
MDMA – Extáze	1	1,3%	2	2,1%
GHB (tekutá extáze)	0	0,0%	0	0,0%
anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0	0,0%	1	1,1%
alkohol spolu s léky	4	5,1%	6	6,3%
léky proti bolesti	26	33,3%	23	24,2%
drogy užívané injekčně	0	0,0%	0	0,0%
nové syntetické drogy	0	0,0%	2	2,1%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 13 zjišťující užívání návykových látek v posledním měsíci nezobrazuje u respondentů žádné užití drog prostřednictvím injekční stříkačky, při dotázání se, zda dané látky užívali někdy v životě, odpověděl 1 respondent z každé fakulty, že drogy užívané injekčně někdy v životě užíval (tučně zvýraznění v tabulce 14).

Tab. 14: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek někdy v životě?

	FF UK		FEL ČVUT	
léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	13	16,5%	14	14,9%
LSD nebo jiný halucinogen	6	7,6%	5	5,3%
halucinogenní houby (lysohlávky)	3	3,8%	7	7,4%
MDMA – Extáze	7	8,9%	7	7,4%
GHB (tekutá extáze)	0	0,0%	0	0,0%
anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0	0,0%	2	2,1%
alkohol spolu s léky	28	35,4%	25	26,3%
léky proti bolesti	56	71,8%	62	65,3%
drogy užívané injekčně	1	1,3%	1	1,1%
nové syntetické drogy	2	2,5%	3	3,2%

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – drogy užívané injekčně)

5.2 Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vybraných respondentů

Dle dotazníku dle Griffithse (Tab. 2), jak jsem již uvedla výše, nebylo prokázáno u žádného respondenta závislostní chování na internetu, ale pouze podezření na toto závislostní chování a to u 3 respondentů na FEL ČVUT a u 1 respondentky na FF UK. Dotazník EIUS dle Škařupové (Tab. 3) projevil větší množství respondentů ohrožených závislostním chováním na internetu – celkem o 8 studentů z FF UK a 7 studentů z FEL ČVUT jsou ohroženi tímto závislostním chováním. Celkový počet studentů ohrožených touto závislostí je tedy 15, z toho se v šesti případech jedná o muže a v devíti o ženy. Pro přehlednost zde uvádím ještě tabulku, kde jsou shrnuty výsledky dotazníku dle Griffithse i EIUS dotazníku dle Škařupové (Tab. 15).

Tab. 15: Dotazník dle Griffithse a EIUS dotazník dle Škařupové

		dle Griffithse		EIUS	
		bez závislosti	podezření	bez rizika	vyšší riziko
celkem	celkem	174 (97,8%)	4 (2,2%)	163 (91,6%)	15 (8,4%)
	muž	94 (96,9%)	3 (3,1%)	91 (93,8%)	6 (6,2%)
	žena	80 (98,8%)	1 (1,2%)	72 (88,9%)	9 (11,1%)
FF UK	celkem	79 (98,8%)	1 (1,3%)	72 (90,0%)	8 (10,0%)
	muž	14 (100,0%)	0 (0,0%)	14 (100,0%)	0 (0,0%)
	žena	65 (98,5%)	1 (1,5%)	58 (87,9%)	8 (12,1%)
FEL ČVUT	celkem	95 (96,9%)	3 (3,1%)	91 (92,9%)	7 (7,1%)
	muž	80 (96,4%)	3 (3,6%)	77 (92,8%)	6 (7,2%)
	žena	15 (100,0%)	0 (0,0%)	14 (93,3%)	1 (6,7%)

Zdroj: Vlastní zpracování

(zvýrazněná čísla tučně – studenti s podezřením ze závislostního chování na internetu dle Griffithse/studenti s vyšším rizikem závislostního chování na internetu dle EIUS dle Škařupové)

Následující Tab. 16 srovnává prevalenci užívání vybraných návykových látek a souvisejícího rizikového chování v celoživotním, ročním a měsíčním horizontu mezi studenty s nižší a vyšší mírou rizika nadměrného používání internetu nebo hraní her (podle EIUS dle Škařupové). Statisticky významné rozdíly v prevalenci (chí-kvadrát, $p < 0,05$) jsou zvýrazněny tučně – v případě všech těchto rozdílů je mezi ohroženými studenty větší podíl těch se zkušeností s drogami či vykazujících sledované rizikové chování.

Tab. 16: Souvislosti užívání návykových látek a rizika nadměrného užívání internetu

		celý soubor		fakulta				pohlaví			
				FF UK		FEL ČVUT		muž		žena	
		OK	ohrožený	OK	ohrožený	OK	ohrožený	OK	ohrožený	OK	ohrožený
v životě	alkohol	96,3 %	100,0 %	95,8 %	100,0 %	96,7 %	100,0 %	98,9 %	100,0 %	93,0 %	100,0 %
	opilost	78,4 %	93,3 %	79,2 %	87,5 %	77,8 %	100,0 %	82,2 %	100,0 %	73,6 %	88,9 %
	léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	15,2 %	20,0 %	15,5 %	25,0 %	14,9 %	14,3 %	14,0 %	16,7 %	16,7 %	22,2 %
	LSD nebo jiný halucinogen	6,3 %	6,7 %	7,0 %	12,5 %	5,7 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	4,2 %	11,1 %
	halucinogenní houby (lysohlávky)	6,3 %	0,0 %	4,2 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	9,2 %	0,0 %	2,8 %	0,0 %
	MDMA – extáze	7,5 %	13,3 %	7,0 %	25,0 %	8,0 %	0,0 %	10,3 %	0,0 %	4,2 %	22,2 %
	GHB (tekutá extáze)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	1,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	alkohol spolu s léky	30,2 %	33,3 %	35,2 %	37,5 %	26,1 %	28,6 %	24,1 %	33,3 %	37,5 %	33,3 %
	léky proti bolesti	65,8 %	93,3 %	70,0 %	87,5 %	62,5 %	100,0 %	59,8 %	100,0 %	73,2 %	88,9 %
	drogy užívané injekčně	0,6 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	11,1 %
	nové syntetické drogy	1,9 %	13,3 %	0,0 %	25,0 %	3,4 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	2,8 %	22,2 %
v posledních 12 měsících	alkohol	95,0 %	100,0 %	94,4 %	100,0 %	95,6 %	100,0 %	96,7 %	100,0 %	93,0 %	100,0 %
	opilost	50,3 %	66,7 %	44,4 %	75,0 %	55,1 %	57,1 %	60,7 %	66,7 %	37,5 %	66,7 %
	léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	8,9 %	6,7 %	9,9 %	0,0 %	8,0 %	14,3 %	8,1 %	16,7 %	9,7 %	0,0 %
	LSD nebo jiný halucinogen	1,9 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	halucinogenní houby (lysohlávky)	1,3 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	MDMA – extáze	2,5 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	4,5 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	2,8 %	11,1 %
	GHB (tekutá extáze)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	alkohol spolu s léky	10,1 %	13,3 %	7,0 %	0,0 %	12,5 %	28,6 %	10,3 %	33,3 %	9,7 %	0,0 %
	léky proti bolesti	46,2 %	80,0 %	52,9 %	87,5 %	40,9 %	71,4 %	36,8 %	66,7 %	57,7 %	88,9 %
	drogy užívané injekčně	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	nové syntetické drogy	1,3 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,8 %	11,1 %

v posledních 30 dnech	alkohol	88,9 %	86,7 %	87,5 %	87,5 %	90,0 %	85,7 %	92,2 %	83,3 %	84,7 %	88,9 %
	opilost	19,3 %	26,7 %	15,3 %	37,5 %	22,5 %	14,3 %	27,0 %	16,7 %	9,7 %	33,3 %
	cigarety	24,1 %	40,0 %	28,2 %	50,0 %	20,9 %	28,6 %	20,9 %	33,3 %	28,2 %	44,4 %
	léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	5,7 %	0,0 %	4,2 %	0,0 %	6,9 %	0,0 %	5,8 %	0,0 %	5,6 %	0,0 %
	LSD nebo jiný halucinogen	1,3 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	halucinogenní houby (lysohlávky)	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,4 %	0,0 %
	MDMA – extáze	1,3 %	6,7 %	0,0 %	12,5 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,8 %	11,1 %
	GHB (tekutá extáze)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	0,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	alkohol spolu s léky	5,7 %	6,7 %	5,6 %	0,0 %	5,7 %	14,3 %	4,6 %	16,7 %	6,9 %	0,0 %
	léky proti bolesti	27,8 %	33,3 %	32,9 %	37,5 %	23,9 %	28,6 %	17,2 %	16,7 %	40,8 %	44,4 %
	drogy užívané injekčně	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	nové syntetické drogy	1,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	2,8 %	0,0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

5.3 Rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných respondentů

Z Tab. 15, kde jsou výsledky dotazníku dle Griffithse a EIUS dotazníku dle Škařupové, lze vyčíst rozdíl v závislostním chování na internetu u tázaných respondentů – u nikoho nebylo prokázáno závislostní chování na internetu, proto zde tyto výsledky neuvádím. Na FF UK je dle Griffithse pouze jediná respondentka, u které je podezření na závislostní chování na internetu – jedná se o 1,3 % z celkového počtu dotazovaných žen na dané fakultě. Oproti tomu na FEL ČVUT jsou 3 respondenti, kteří jsou tímto závislostním chováním ohroženi, jde o 3,1 % z celkového počtu respondentů mužského pohlaví na této fakultě, ve všech třech případech se jedná o muže na rozdíl od jedné ženy z FF UK.

Dotazník EIUS dle Škařupové vyobrazuje studenty bez rizika a studenty s vyšším rizikem vzniku závislostního chování na internetu. Vyšší riziko se týká celkem 15 studentů, z toho v osmi případech se jedná o studentky, v tomto případě studentky ve všech případech, na fakultě FF UK, což se je 10 % z celkového počtu dotazovaných žen této fakulty. Zbýlých sedm případů, u nichž je vyšší riziko závislostního chování na internetu, se vyskytuje na FEL ČVUT, konkrétně jde o 6 mužů, což je 7,2 % ze všech mužů a 1 ženu, což je 6,7 % ze všech žen na této fakultě.

Velké rozdíly byly zjištěny u dotyčných respondentů při dotazování v oblasti hraní her o peníze prostřednictvím online světa v posledním roce (Tab. 5: *Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?*). Zde ani jeden respondent z FF UK neuvádí zkušenost s těmito hrami. Oproti tomu na FEL ČVUT má s tímto hazardním hraním 14 studentů zkušenosti (1 respondent hrál v posledním roce 6 nebo vícekrát týdně; 2 respondenti 2-4krát měsíčně; 11 respondentů jednou za měsíc nebo méně často).

Dle výsledků CAGE skóre (Tab. 8) zjišťující problémy s alkoholem je o jednoho respondenta, u kterého je vysoká míra pravděpodobnosti, že je závislý na alkoholu na FEL ČVUT více (skóre 3); na FF UK získalo 18 studentů dle dotazníku CAGE skóre 2, což je o 7 více než na FEL ČVUT, toto značí podezření, že by se o závislost mohlo

jednat; dalších 55 studentů dosáhlo skóre 1, a to znamená ohrožená závislostí na alkoholu, jde o 33 studentů z FEL ČVUT, což je o 11 studentů více nežna FF UK.

Při dotazování se na opilost v životě převládá na FF UK počet žen (52 z 64) a na FEL ČVUT počet mužů (68 ze 77), kteří se v minulosti opili. To ale lze připsat rozdílu ve složení studentů na obou oborech (Tab. 9: *Opilost v životě*).

Čtyřicet studentů na FF UK odpovědělo, že užili v posledním roce marihuanu nebo hašiš, z toho u jednoho studenta je dle dotazníku CAST vysoké riziko závislosti, u 5 studentů nízké riziko závislosti. Na FEL ČVUT označilo odpověď ano na otázku, zda v posledním roce užili marihuanu nebo hašiš 26 studentů, tedy o dva více, z toho u 2 studentů je vysoké riziko závislosti a u 6 studentů nízké riziko závislosti (Tab. 12: *Výsledky testu CAST*).

V užívání dalších návykových látek v posledních třiceti dnech se studenti obou dvou fakult liší v užívání léků na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře, na FF UK užili 3 studenti a na FEL ČVUT užilo 6 studentů; extázi užil 1 student z FF UK a 2 studenti z FEL ČVUT, alkohol spolu s léky 4 studenti z FF UK a 6 studentů z FEL ČVUT; léky proti bolesti užilo 26 studentů z FF UK a 23 studentů z FEL ČVUT; nové syntetické drogy neužil žádný student z FF UK a užili je 2 studenti z FEL ČVUT (Tab. 13).

Další otázka zjišťovala užívání dalších návykových látek někdy v životě, zde nejsou žádné velké rozdíly, obě fakulty se však liší v užívání anabolických steroidů nebo prostředků dopingů, kde dva respondenti z FEL ČVUT tyto látky někdy v životě užili, kdežto z FF UK žádný.

5.4 Shrnutí výsledků výzkumu

V této práci jsem stanovila 3 výzkumné otázky: č. 1 – Jaká je prevalence závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK?; č. 2 – Existují souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u studentů oborů Kybernetika a robotika FEL ČVUT a Psychologie FF UK? Pokud ano, tak jaké?; č. 3 – Jaké jsou rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových

látek u studentů oboru Kybernetika a robotika FEL ČVUT a u studentů oboru Psychologie FF UK?

První výzkumná otázka zjišťovala prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných studentů. Výsledky prevalence jsou podrobně popsány v kapitole 5 Výsledky výzkumu, já se zde pokusím shrnout výsledky, které byly pro splnění cíle této práce nějak významné. Dotazník dle Griffithse neprokázal u dotazovaných respondentů žádnou závislost na internetu, ale u 4 studentů bylo zjištěno podezření či ohrožení na závislostní chování na internetu. Jednalo se o tři muže z ČVUT a jednu ženu z UK. EIUS dotazník dle Škařupové zjistil u 15 studentů ohrožení ze závislosti na internetu (8 studentů z FF UK, ve všech případech se jednalo o ženy; 7 studentů z FEL UK – 6 mužů a 1 žena).

V oblasti hraní počítačových her, vyjádřilo 6 studentů subjektivní názor, že tráví příliš mnoho času hraním těchto her (5 respondentů z FEL ČVUT; 1 respondent z FF UK); 3 studenti mají špatnou náladu, když nemohou hrát hry (2 z FEL ČVUT; 1 z FF UK); 5 studentů absolutně souhlasí s tím, že jim rodiče říkají, že tráví moc času hraním her (4 z FEL ČVUT; 1 z FF UK).

Hazardních her o peníze prostřednictvím internetu se jeden student z FEL ČVUT účastní 6 nebo vícekrát týdně; 2 studenti 2-4 krát měsíčně a 11 studentů jednou za měsíc nebo méně často.

Mohly by se zdát alarmující výsledky testu CAGE, který zjišťoval ohrožení či závislost na alkoholu, u 7 studentů je vysoká míra pravděpodobnosti, že jsou závislí na alkoholu (4 z FEL ČVUT; 3 z FF UK); 55 studentů je dle výsledků ohroženo závislostí na alkoholu (33 z FEL ČVUT; 22 z FF UK); u 29 studentů je podezření, že by se o závislost na alkoholu mohlo jednat (18 z FF UK; 11 z FEL ČVUT).

Výsledky testu CAST zaměřeného na užívání marihuany a hašiše přinesly zjištění o vysokém riziku závislosti u 2 respondentů na FEL ČVUT a 1 respondenta na FF UK.

Zkoumání zkušeností s dalšími návykovými látkami v posledním měsíci přinesly tyto výsledky – 9 studentů za poslední měsíc užilo léky na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře (6 z FEL ČVUT; 3 z FF UK); 2 studenti LSD nebo jiný halucinogen

– jeden student z každé fakulty; halucinogenní houby užil jeden respondent z FEL ČVUT; extázi 3 studenti (2 z FEL ČVUT; 1 z FF UK); nové syntetické drogy – 2 studenti z FEL ČVUT. Za poslední měsíc neužil žádný student drogy injekčně, při dotazování, zda tyto drogy někdo užil někdy v životě, odpověděl jeden student z každé fakulty ano.

Druhou výzkumnou otázkou bylo zjištěno, že mezi studenty, kteří jsou ohroženi závislostním chováním na internetu, je větší podíl studentů se zkušenostmi s drogami (*Tab. 16: Souvislosti užívání návykových látek a rizika nadměrného užívání internetu*). Já zde uvádím pouze statisticky významné výsledky. Co se návykových látek týče, jedná se především o léky proti bolesti (při dotazování se, zda někdy v životě užili tyto léky, všichni ohrožení studenti závislostním chováním na internetu na ČVUT odpověděli ano; na otázku zda léky proti bolesti užili v posledním měsíci, označilo svou odpověď ano 33,3 % studentů z celkového počtu ohrožených závislostním chováním na internetu); další souvislosti lze vidět u drog užitých injekčně (12,5 % z dotazovaných na FF UK ohrožených závislostí na internetu někdy v životě vyzkoušelo drogy užít injekčně); dále zkušenost s novými syntetickými drogami (někdy v životě je vyzkoušelo 25 % dotazovaných na FF UK; v posledním roce 12,5 % na FF UK); MDMA – extáze (12,5 % dotazovaných na FF UK v posledním roce, totéž v posledním měsíci).

Poslední výzkumná otázka se zaměřovala na rozdíly v prevalenci závislostního chování na internetu a užívání návykových látek u vybraných oborů. Velké rozdíly zjištěny nebyly, v případě závislostního chování na internetu se jednalo pouze o drobné rozdíly – dle Griffithse 3 respondenti z FEL ČVUT a 1 z FEL UK jsou ohroženi touto závislostí; dle Škařupové je ohroženo 8 respondentů z FF UK a 7 z FEL ČVUT. Rozdíl je tedy opravdu nepatrný a vždy se jednotlivé fakulty liší pouze o jednoho respondenta. V prvním případě dle Griffithse převažuje počet ohrožených na ČVUT, kdežto v druhém případě dle Škařupové na UK.

Drobné rozdíly dále přinesly výsledky CAGE testu, kde byla zjištěna vysoká míra pravděpodobnosti, že by se o závislost na alkoholu mohlo jednat, zde bylo o jednoho studenta na FEL ČVUT více (4 z ČVUT; 3 z FF UK).

Při dotazování se na opilost v životě převládá na FF UK počet žen (52 z 64) a na FEL ČVUT počet mužů (68 ze 77), kteří se v minulosti opili. To ale lze připsat rozdílu ve složení studentů na obou oborech.

Na FEL ČVUT dle dotazníku CAST došlo ke zjištění, že u dvou respondentů je vysoké riziko závislosti na marihuaně nebo hašiši; o jednoho respondenta méně je tomu tak na FF UK.

Na FF UK užilo více respondentů za poslední měsíc léky proti bolesti – celkem 26 respondentů, na FEL ČVUT o 3 méně. Na FEL ČVUT bylo více uživatelů léků na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře – 6 respondentů, na FF UK o 3 méně; dále alkoholu spolu s léky – 6 respondentů z FEL ČVUT a 4 z FF UK; extázi 2 respondenti na FEL ČVUT a 1 na FF UK, nové syntetické drogy užili za poslední měsíc 2 respondenti na FEL ČVUT a žádný na FF UK.

Rozdíly byly zjištěny u otázky, která se týkala hraní her o peníze prostřednictvím online světa, zde má zkušenost s tímto hraním 14 studentů z FEL ČVUT, kdežto na FF UK žádný.

6 DISKUSE

Závislost na procesech, jakožto novodobý problém moderní doby, zahrnuje spoustu technologií, na jejichž používání se může jedinec stát závislým. Asi nejčastější je ohrožení závislostí na internetu, je to z důvodu rozvoje celé řady sociálních sítí a online komunikací, díky nimž jsme v neustálém spojení s okolím.

Každého se tyto technologie dotýkají odlišným způsobem, ohroženi jsou i děti a dospívající – Šubrtová (2012) ve svém výzkumu, jehož se zúčastnilo 324 žáků základních škol ve věku 10-15 let, zjišťovala ohrožení dotyčných ze závislosti na internetu, ta se potvrdila celkem u 36 respondentů; dále studenti středního stupně vzdělání, kterých se týkal výzkum Řezníčkové (2013), celkem se jejího výzkumu zúčastnilo 164 studentů z odborných učilišť, středních škol, gymnázií a základních škol. Byla zjištěna závislost na internetu u 8 % respondentů z odborných učilišť, 16 % u respondentů středních škol, 11 % u respondentů gymnázia a 23 % u respondentů ze základních škol. Lze z těchto výsledků usuzovat, že závislost na internetu se týká všech bez ohledu na úroveň vzdělávání.

V neposlední řadě jsou tu vysokoškolští studenti, kterých se týká má diplomová práce. Například Grunová (2011) jak jsem již uvedla v teoretické části této práce, zjistila závislost na internetu u 13 studentek VŠ z celkového počtu 112 respondentů. Tito studenti internet využívají až už ke studiu za účelem vyhledávání informací, tak ve svém volném čase, kdy se chtějí odreagovat. Spousta jedinců až do doby ukončení středního stupně vzdělání žije doma s rodiči, prvním okamžikem opuštění domova pak bývá nástup na vysokou školu. To přináší mnoho změn v jejich životě, vyžaduje to schopnost postarat se sám o sebe, navázat nové sociální vztahy, potřebu vyrovnání se se stresem, který se pojí se samotným studiem.

Jedinci studující vysokou školu si ve většině případů při škole hledají brigádu či práci, a začínají tak být ekonomicky nezávislí na svých rodičích. To může vést k pocitu samostatnosti a uspokojení dotyčného, v dalším případě může být práce zdrojem stresu a napětí, který je pak například kompenzován únikem do virtuálního světa. Velké procento z těchto studentů začíná experimentovat s drogami ve snaze zbavit se napětí

a zvládnou tak nově vzniklé situace. Může se to pojit i s tím, že se uzavřou do sebe a s okolím začnou komunikovat převážně za pomoci online světa.

Má práce vznikla za účelem zjistit, zda tomu tak je u studentů bez rozdílu na zaměření (byl vybrán zástupce humanitního a technického studijního zaměření). Toto se nepotvrdilo, studenti obou studijních zaměření vykazovali podobné znaky v oblasti rizikového chování. U žádného studenta z výzkumného souboru nebyla potvrzena závislost na internetu, pouze jeho podezření či ohrožení. Možným vysvětlením může být to, že se jedinci snažili odpovídat tak, aby to bylo sociálně přijatelnější, další variantou je nepříliš vhodná volba otázek pro tuto skupinu respondentů.

Další úvahou může být fakt, že jedinci, kteří by případně byli ohroženější skupinou v oblasti závislosti na internetu, nebyli v době sběru dat přítomni ve škole. To jsou však jen spekulace, z tohoto výzkumu lze také usuzovat, že i když jedinci tráví spoustu času na internetu ať už jakoukoli činností, nemusí to ještě nutně znamenat, že mají problém se závislostí na internetu. Nepřítomnost rozdílů mezi pohlavími může být způsobeno tím, že dnes hrají i ženy hry a tráví na internetu více času než dříve.

Kdyby výzkumný soubor nebyl tak malý, pravděpodobně by výzkum přinesl zřetelnější rozdíly mezi jednotlivými obory než tomu tak je nyní. Já si uvědomuji především rezervu při realizaci výzkumu právě v množství respondentů, kterých bylo pouhých 178 studentů. To není reprezentativní vzorek a nelze tak vzniklé výsledky vztahovat na celou oblast vysokoškolských studentů.

Má práce však může být podnětem pro další výzkumy v oblasti závislostního chování na internetu a s tím spojenými dalšími závislostmi u vysokoškolských studentů, jelikož tato oblast není příliš prozkoumaná a daná populace je v dnešní době aktuálně ohrožená působením moderních technologií a drog.

7 ZÁVĚR

V závěru lze říci, že cíl výzkumu byl pouze částečně naplněn, došlo dle mého názoru k vhodnému výběru dvou odlišných studijních zaměření, u kterých byly zjišťovány souvislosti zkoumaného rizikového chování a rozdíly mezi oběma zvolenými obory. Mezi tímto chováním však v tomto výzkumu nebyly zjištěny žádné výrazné souvislosti, stejně tak nebyly prokázány rozdíly mezi danými obory či pohlavími. To vše bylo pravděpodobně způsobeno malým výzkumným souborem.

Výsledky výzkumu však ukazují, že i přesto, že studenti zkoumaných vysokých škol nejsou přímo závislí na internetu, většina z nich tráví příliš mnoho času online. Jako vhodný způsob řešení by byla určitě edukace o rizicích spojených s internetovým závislostním chováním na vysokých školách v rámci preventivních opatření.

8 POUŽITÁ LITERATURA

- Allen, J. P., Wilson V. B. (Eds.). (2003). *Assessing Alcohol Problem: A guide for clinicians and researchers*. National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism
- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377-383. doi:10.1089/109493101300210286
- Benkovič, J. (2007). Novodobé nelátkové závislosti. *Psychiatrie Pro Praxi*, 8(6), 250-253. Retrieved from <http://www.psychiatriepropraxi.cz/artkey/psy-200706-0003.php>
- Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social Interaction: A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being. *Communication Research Commun Res*, 30(6), 625-648. doi:10.1177/0093650203257842
- Dekker, R. (2012, February 13). Internet Addiction Could Be Warning Sign of Substance Use in Teens. *Journal of addiction medicine*. Retrieved June 21, 2017, from: <http://wolterskluwer.com/company/newsroom/news/health/2012/02/internet-addiction-could-be-warning-sign-of-substance-use-in-teens-reports-journal-of-addiction-medicine.htm>
- Demetrovics, Z., & Griffiths, M. D. (2012). Behavioral addictions: Past, present and future. *Journal of Behavioral Addictions*, 1(1), 1-2. doi:10.1556/jba.1.2012.1.0

- Duchečková, P. (2012). Závislost na Facebooku: Do jaké míry ovlivňuje Facebook náš reálný život a jaká jsou jeho rizika.
- Ewing, J. A. (1984). Detecting alcoholism. The CAGE questionnaire. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 252(14), 1905-1907. doi:10.1001/jama.252.14.1905
- Genctanirim Kurt, D. (2015). Suicide Risk in College Students: The Effects of Internet Addiction and Drug Use. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(4), 841-848.
- Giles, G., & Price, R. (2008). Adolescent computer use: Approach, avoidance, and parental control. *Australian Journal of Psychology*, 60, 63-71. doi: 10.1080/00049530701829896
- Goldberg, I. (1995). Internet Addiction Disorder. Retrieved June 25, 2016, from: <http://www.urz.uni-heidelberg.de/Netzdienste/anleitung/wwwtips/8/addict.html>
- Gong, J., Chen, X., Zeng, J., Li, F., Zhou, D., & Wang, Z. (2009). Adolescent addictive Internet use and drug abuse in Wuhan, China. *Addiction Research & Theory*, 17(3), 291-305.
- Griffiths, M. D. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody. *Journal of Workplace Learning*, 8, pp. 19-25.
- Griffiths, M. D. (2000). Does internet and computer „addiction“ exist? Some case study evidence. *Cyberpsychology & Behavior*, 3, pp. 211-218.
- Griffiths, M. D. (2005). A ‘components’ model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197.
- Grunová, M. (2011). Fenomén závislosti na komunikačních médiích a jeho negativní dopady na vysokoškolské studenty.

- Hendl, J. (2004). Přehled statistických metod zpracování dat: Analýza a metaanalýza dat. Praha: Portál.
- Holden, C. (2010). Behavioral Addictions Debut in Proposed DSM-V. *Science*, 327(5968), 935-935. doi:10.1126/science.327.5968.935
- Homolková, V., & Taliánová, M. (2012). Riziko dopadu internetových sociálních sítí na životní styl studentů. *Aktuální otázky sociální politiky*, 6, 128.
- Chomynová, P. (2014). *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD): Výsledky průzkumu v České republice v roce 2011*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Chomynová, P., Csémy, L., & Mravčík, V. (2016). Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách 2015. *Zaostřeno*, 2016(5), 1-16. Retrieved from <http://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/>
- Chomynová, P., Drbohlavová, B., Mravčík, V. (2015). Rozsah hazardního hraní v české populaci. *Adiktologie*, 15(4), 298–308.
- Jirovský, V. (2007). Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Praha: Grada.
- Kalina, K. et al. (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing.
- Krajíčková, L. (2011). Trávení volného času vysokoškolské mládeže hraním MMOPRG.
- Kubelová, V., & Malířská, L. (2009). Potenciální závislost na mobilním telefonu.

- Legleye, S., Kraus, L., Piontek, D., Phan, O., & Jouanne, C. (2012). Validation of the Cannabis Abuse Screening Test in a sample of cannabis inpatients. *European addiction research*, 18(4), 193-200.
- Subrahmanyam, K., & Lin, G. (2007). Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Adolescence*, 42(168), 659.
- Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10 : desátá revize : aktualizovaná druhá verze k 1.1.2009. (2008-) (2. aktualiz. vyd.). Praha: Bomton Agency. Retrieved from <http://kramerus.medvik.cz/search/handle/uuid:MED00162954>
- Nešpor, K., & Scheansová, A. (2008). Hazardní hry a pracovní prostředí. *Praktický Lékař*, 88(7), 401-402. Retrieved from <http://www.prolekare.cz/prakticky-lekar-clanek?id=133>
- Orzack, M. H. (1999). How to recognize and treat computer.com addictions. *Directions in Clinical and Counseling Psychology*, Lesson 2, 1999, Vol. 9, pp. 13-26. New York: The Hatherleigh Co.
- Qian, L., Yi, H. G., Tian, B. C., Zhang, W., & Zhang, J. B. (2006). Alcohol consumption and drug use among middle school students aged 13-15 in 4 cities of China. *Zhonghua liu xing bing xue za zhi= Zhonghua liuxingbingxue zazhi*, 27(6), 483-487.
- Řezníčková, E. (2013). Moderní závislosti.
- Shaw, M., & Black, D. W. (2008). Internet Addiction. *CNS Drugs*, 22(5), 353-365. doi:10.2165/00023210-200822050-00001
- Šmahel, D., Brown, B. B., & Blinka, L. (2012). Associations between online friendship and Internet addiction among adolescents and emerging adults. *Developmental Psychology*, 48(2), 381-388. doi:10.1037/a0027025

- Škařupová, K., Ólafsson, K., & Blinka, L. (2015). Excessive internet use and its association with negative experiences: quasi-validation of a short scale in 25 European countries. *Computers in Human Behavior*, 53, 118-123.
- Šlamberová, R. (2008). Jaké jsou mechanismy vzniku závislosti? *Československá fyziologie*. 57, s. 110-115. Dostupný také z WWW: <http://195.250.138.169/fyziologie/documents/04_Slamberova_1.pdf
- Šubrtová, E. (2012). Závislostní chování na internetu v souvislosti se zkušenostmi s návykovými látkami u dětí základních škol v Libereckém kraji.
- Vacek, J. (2010). *Nelátkové závislosti: Gamblerství*. Dokument aplikace Microsoft Office PowerPoint. Praha: Centrum adiktologie 1. LF a VFN Univerzita Karlova v Praze. Patologické hráčství (gambling), s. 13-26.
- Vejrosta, P. (2012). Patologické hráčství: souhrn faktů a aktuální situace v České republice. Retrieved from: <http://files.progam.cz/200000177-34b3f36ab5/patologicke-hracstvi-APA2011-revize3-2012.pdf>
- Vondráčková, P., Vacek, J., & Košatecká, Z. (2009). Závislostní chování na internetu a jeho léčba. *Česká a slovenská psychiatrie*, 105(6-8), 281-289.
- Young, S. K. (1996). Internet addiction: The Emergence of a new clinical disorder [Electronic Version]. *CyberPsychology & Behavior*, 1 (3), pp. 237 – 244. Retrieved June 21, 2017, from: <http://www.chabad4israel.org/tznius4israel/newdisorder.pdf>
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244. doi:10.1089/cpb.1998.1.237
- Young, K. (2009). Understanding Online Gaming Addiction and Treatment Issues for Adolescents. *American Journal Of Family Therapy*, 37(5), 355-372. doi:10.1080/01926180902942191

9 PŘÍLOHY

Příloha 1: Seznam tabulek

Příloha 2: Dotazník diplomové práce Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru

9.1 Příloha 1: Seznam tabulek

Tab. 1: Celkový počet studentů a celkový počet respondentů podle oboru a ročníku ...	29
Tab. 2: Dotazník dle Griffithse	32
Tab. 3: EIUS dotazník dle Škařupové	32
Tab. 4: Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky, které se týkají vašeho hraní počítačových her?	33
Tab. 5: Jak často (pokud vůbec) jste hrál/a v posledních 12 měsících o peníze prostřednictvím „online světa“?	34
Tab. 6: Kouřil/a jste cigarety v posledních 30 ti dnech?	34
Tab. 7: Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během posledních 30 dní?	35
Tab. 8: Výsledky testu CAGE	35
Tab. 9: Opilost v životě.....	36
Tab. 10: Užil/a jste marihuanu nebo hašiš v posledních 12 měsících?.....	36
Tab. 11: Dostal/a jste se do některé z následujících situací v posledních 12 měsících?	37
Tab. 12: Výsledky testu CAST	38
Tab. 13: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek v posledních 30dnech?	39
Tab. 14: Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek někdy v životě?	39
Tab. 15: Dotazník dle Griffithse a EIUS dotazník dle Škařupové.....	40
Tab. 16: Souvislosti užívání návykových látek a rizika nadměrného užívání internetu.	41

9.2 Příloha 2: Dotazník diplomové práce

Tento dotazník slouží jako podklad pro výzkum studie s názvem Souvislosti mezi závislostním chováním na internetu a užíváním návykových látek u vysokoškolských studentů technického a humanitního oboru v rámci diplomové práce Bc. Sabiny Kropáčkové, obor Adiktologie 1.LF UK v Praze. Výzkum je dobrovolný a anonymní. Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Vacek (vacek@adiktologie.cz)

- 1. Pohlaví** **2. Věk** **3. Fakulta** **4. Obor** **5. Ročník**
1 ☐ muž (doplň číslicí) 1 ☐ FF UK 1 ☐ Psychologie (doplň číslicí)
2 ☐ žena _____ 2 ☐ FEL ČVUT 2 ☐ Kybernetika a robotika _____

6. Které dny (pokud vůbec) jste byl/a připojena “online” (na počítači, tabletu, smartphonu, konzoli nebo jiném elektronickém zařízení) v POSLEDNÍCH 7 DNECH? Počítejte všechny druhy internetových aktivit. (Označte všechny možnosti, které se na Vás vztahují.)

☐ Žádný ☐ Pondělí ☐ Úterý ☐ Středa ☐ Čtvrtek ☐ Pátek ☐ Sobota ☐ Neděle

7. V průběhu POSLEDNÍCH 7 DNÍ, kolik hodin (pokud vůbec) jste průměrně byl/a “online” (na počítači, tabletu, smartphonu, konzoli nebo jiném elektronickém zařízení) v běžný VŠEDNÍ DEN a o VÍKENDU? Počítejte všechny druhy internetových aktivit. (Označte jednu možnost v každém řádku.)

	Ani jednu	Půl hodiny nebo méně	Asi 1 hodinu	Asi 2-3 hodiny	Asi 4-5 hodin	6 hodin nebo více
a) Všední den	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Víkendový den (pátek – neděle)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

8. V průběhu POSLEDNÍCH 7 DNÍ, kolik dní (pokud vůbec) jste průměrně byl/a “online”? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Žádný	1 den	2 dny	3 dny	4 dny	5 dní	6 dní	7 dní
a) Na sociálních sítích (komunikace s ostatními přes Facebook, Twitter, Skype, WhatsApp atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Hraním online počítačových her (bojových, strategických, stříleček, např. World of Warcraft)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Hraním her, kde můžete vyhrát peníze	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Čtením, surfováním, vyhledáváním informací atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Stahováním muziky, videí, filmů atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7	8

9. Jak často (pokud vůbec) jste hrál v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH o peníze prostřednictvím „online světa“?

- 1 ☐ V posledním roce jsem nehrál/a
 2 ☐ Jednou za měsíc nebo méně často
 3 ☐ 2–4krát měsíčně
 4 ☐ 2–3krát týdně
 5 ☐ 4–5krát týdně
 6 ☐ 6 nebo vícekrát týdně

10. Kolik hodin (pokud vůbec) jste PRŮMĚRNĚ byl/a “online” za den v POSLEDNÍCH 30 DNECH? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ani jednu	Půl hodiny nebo méně	Asi 1 hodinu	Asi 2-3 hodiny	Asi 4-5 hodin	6 hodin nebo více
a) Na sociálních sítích (komunikace s ostatními přes Facebook, Twitter, Skype, WhatsApp atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Hraním online počítačových her (bojových, strategických, stříleček, např. World of Warcraft)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Hraním her, kde můžete vyhrát peníze	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Čtením, surfováním, vyhledáváním informací atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Stahováním muziky, videí, filmů atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Vyhledáváním, nákupem a prodejem her, knížek, apod. (Ebay, Aukro)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6

11. Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky týkajícími se vás a vašeho času stráveného “online” na sociálních sítích (komunikace s ostatními přes internet např. WhatsApp, Twitter, Facebook, Skype atd.)? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Absolutně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani tak, ani tak	Spíše nesouhlasím	Absolutně nesouhlasím
a) Myslím, že trávím moc času „online“ na sociálních sítích	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mám špatnou náladu, když nemohu být „online“ na soc. sítích	☐	☐	☐	☐	☐
c) Rodiče mi říkají, že trávím moc času „online“ na soc. sítích	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

12. Do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky týkajícími se vašeho hraní počítačových her na počítači, tabletu, konzoli, smartphonu nebo jiných elektronických zařízeních? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Absolutně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani tak, ani tak	Spíše nesouhlasím	Absolutně nesouhlasím
a) Myslím, že trávím moc času hraním her	☐	☐	☐	☐	☐
b) Mám špatnou náladu, když nemohu hrát hry	☐	☐	☐	☐	☐
c) Rodiče mi říkají, že trávím moc času hraním her	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

13. Zažíváš někdy v souvislosti se svým hraním či pobytem na internetu následující věci?

	Nikdy	Výjimečně	Často	Velmi často
a) Zanedbáváš někdy své potřeby (např. jídlo či spánek) kvůli internetu či hraní her?	☐	☐	☐	☐
b) Představuješ si, že jsi na internetu nebo hraješ hry, i když to zrovna neděláš?	☐	☐	☐	☐
c) Cítíš se neklidný/á, mrzutý/á nebo podrážděný/á, když nemůžeš být na internetu nebo hrát hry?	☐	☐	☐	☐
d) Cítíš se veselejší a šťastnější, když se dostaneš do hry nebo spustíš internet?	☐	☐	☐	☐
e) Máš pocit, že na internetu nebo ve hře trávíš stále více času?	☐	☐	☐	☐
f) Přistihneš se, že zůstáváš na internetu nebo ve hře, i když tě to už vlastně nebaví?	☐	☐	☐	☐
g) Hádáš se někdy se svými blízkými (rodina, přátelé, partner/ka) kvůli času, který trávíš na internetu nebo ve hře?	☐	☐	☐	☐
h) Strádá tvoje rodina, přátelé, práce či zájmy kvůli času, který trávíš hraním nebo online?	☐	☐	☐	☐
i) Pokusil/a jsi se někdy neúspěšně omezit čas, který trávíš na internetu nebo ve hře?	☐	☐	☐	☐
j) Stává se ti, že jsi byl/a na internetu nebo ve hře výrazně déle, než jsi původně zamýšlel/a?	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

14. Jak často (pokud vůbec) jste pil/a nějaký alkoholický nápoj? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1-2 krát	3-5 krát	6-9 krát	10-19 krát	20-39 krát	40 nebo vícekrát
a) V životě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Během posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

c) Během posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

15. Kolikrát (pokud vůbec) jste byl/a opilý/á tak, že jste měl/a problémy s chůzí, s mluvením, zvracel/a nebo si nepamatoval/a, co se stalo? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Nikdy	1-2 krát	3-5 krát	6-9 krát	10-19 krát	20-39 krát	40 nebo vícekrát
a) V životě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Během posledních 12 měsíců	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Během posledních 30 dnů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5	6	7

16. Mějte na mysli POSLEDNÍCH 30 DNÍ. Kolikrát (pokud vůbec) jste vypil/a pět nebo více sklenic alkoholu za sebou (to znamená při jedné příležitosti)? ("Sklenice alkoholu" odpovídá 1 velkému pivu (0,5 l), 1 sklenici vína (2 dcl), 1 lahvi cideru (0,5 l), 1 lahvi nebo plechovce alkopops (0,33 l) nebo 1 velkému panáku destilátu (4 cl).

1 ☐ Ani jednou	4 ☐ 3-5krát
2 ☐ Jednou	5 ☐ 6-9krát
3 ☐ Dvakrát	6 ☐ 10 a vícekrát

17. Na následující otázky, týkající se konzumace alkohol odpovzte podle pravdy ano/ne:

	Ano	Ne
a) Cítil/a jste někdy potřebu své pití snížit?	☐	☐
b) Jsou lidé ve vašem okolí podráždění a kritizují vaše pití?	☐	☐
c) Měl/a jste někdy kvůli pití špatné pocity nebo pocity viny?	☐	☐
d) Pil/a jste někdy alkohol ihned po ránu, abyste se uklidnil nebo se zbavil kocoviny?	☐	☐
	1	2

18. Jak často a kolik cigaret jste kouřil/a během POSLEDNÍCH 30 DNÍ?

- 1 ☐ Vůbec nekouřil/a
2 ☐ Méně než 1 cigaretu za týden
3 ☐ Kouřil/a, ale ne denně
4 ☐ 1-5 cigaret denně
5 ☐ 6-10 cigaret denně
6 ☐ 11-20 cigaret denně
7 ☐ Více než 20 cigaret denně

19. Užil/a jste marihuanu nebo hašiš v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH? (Označte jednu odpověď v každém řádku.)

1 ☐ Ne

2 ☐ Ano – Pokud jste zvolil/a možnost ano, uveďte, zda jste se dostal/a do některé z následujících situací v posledních 12 měsících?

	Nikdy	Zřídka	Občas	Celkem často	Velmi často
a) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před podlednem?	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před podlednem, když jste byl/a sám?	☐	☐	☐	☐	☐
c) Měl/a jste někdy problem s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
d) Řekli vám někdy vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit potřebu nebo přestat užívat marihuana nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
e) Zkusil/a jste někdy snížit potřebu nebo přestatužívat marihuana nebo hašiš, ale neúspěšně?	☐	☐	☐	☐	☐
f) Měl/a jste někdy problem kvůli vašemu užívání marihuany nebo hašiše (hádky, rvačka, nehoda, špatné výsledky ve škole aj.)?	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

20. Užíval/a jste někdy některé z uvedených látek? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

	Ne	Ano, během posl. 30 dnů	Ano, během posl. 12 měsíců	Ano, někdy v životě
a) Léky na uklidnění nebo spaní (bez doporučení lékaře)	☐	☐	☐	☐
b) LSD nebo jiný halucinogen	☐	☐	☐	☐
c) Halucinogenní houby (lysohlávky)	☐	☐	☐	☐
d) MDMA – Extáze	☐	☐	☐	☐
e) GHB (tekutá extáze)	☐	☐	☐	☐
f) Anabolické steroidy nebo prostředky dopingů	☐	☐	☐	☐
g) Alkohol spolu s léky	☐	☐	☐	☐
h) Léky proti bolesti	☐	☐	☐	☐
ch) Drogy užívané injekčně	☐	☐	☐	☐
i) Nové syntetické drogy	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4

**Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta
Kateřinská 32, Praha 2**

**Prohlášení zájemce o nahlédnutí
do závěrečné práce absolventa studijního programu
uskutečňovaného na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zpřístupněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo kopie závěrečné práce, jsem však povinen/a s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci.

Příjmení, jméno (hůlkovým písmem)	Číslo dokladu totožnosti vypůjčitele (např. OP, cestovní pas)	Signatura závěrečné práce	Datum	Podpis